

Pohjois-Karjalan

TRENDIT

1/2021

Mimmit koodaa sen
puuttuvan palasen

Vaaran paikka
korona-ajassa

Aluetaloudessa
valo tunnelin päässä

Pääniukasti pinnalla

Pohjois-Karjalan yrityssektorin liikevaihto kasvoi vuoden 2020 jälkipuoliskolla hiuksenhienosti eli 0,1 % edellisen vuoden vastaavasti ajanjaksosta. Vuoden kolmannella neljänneksellä liikevaihto laski 2,0 %, mutta viimeisellä neljänneksellä nähtiin vastaava 2,0 % kasvu. Jonain toisena ajankohtana liikevaihdon mahdollisimman niukka kasvu ei varmasti tyydyttäisi, mutta nyt lukua voi tarkastella helpottuneena - verrattuna esimerkiksi siihen, että liikevaihdon notkahdus oli ollut varsinkin vuoden toisella neljänneksellä melkoinen, -8,8 %.

Vuosi 2020 tullaan muistamaan koronapandemiasta, joka laittoi hiekkaa talouden rattaisiin myös niillä alueilla, joilla itse tauti ei jyrännyt ja sairastumistapausten määrä jäi pieneksi. Pohjois-Karjalassa yrityssektorin liikevaihto nuokahti vuoden alkupuoliskolla 6,3 % eli jopa hieman enemmän kuin koko maan tasolla (-4,7 %). Osin alkuvuoden lukuja selittää se, että maakunnan talous kehittyi alavireisesti jo ennen pandemiaa. Aiempien haasteiden päälle tulivat sitten korona ja sen vaikutukset kysyntään sekä pandemian leviämisen hillitsemiseksi tehdyt rajoitukset, jotka näkyivät yritysten toimintaedellytyksissä Pohjois-Karjalassa siinä missä muuallakin.

Myös vuoden 2020 jälkipuoliskolla olisi voinut mennä huonommin. Koko maan tasolla vuosipuoliskon liikevaihdon kehitys summautui 3,9 % laskuun. Pohjois-Karjalassa valtakunnallista paremman kehityksen taustalla oli mm. rakentamisen ja kaupan selvästi koko maata vahvempi kehitys. Lisäksi vaikka teollisuuden liikevaihto laski, miinus oli hieman pienempi kuin koko maassa. Selvä ero löytyy myös majoi-

tus- ja ravitsemistoiminnasta. Ala koki toki Pohjois-Karjalassakin kovia (-11,2 %), mutta koko maan tasolla kyseessä oli varsinainen romahdus (-26,4 %).

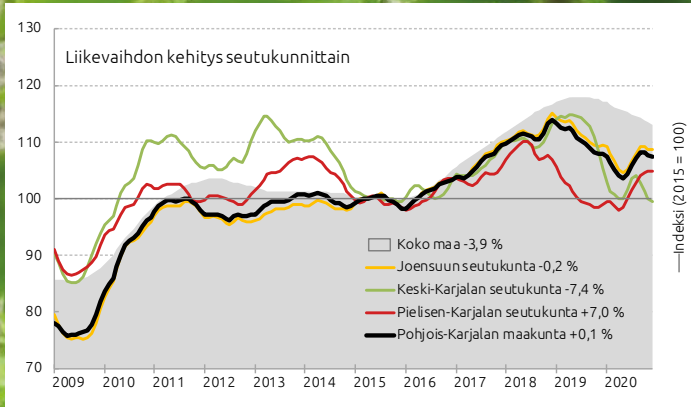
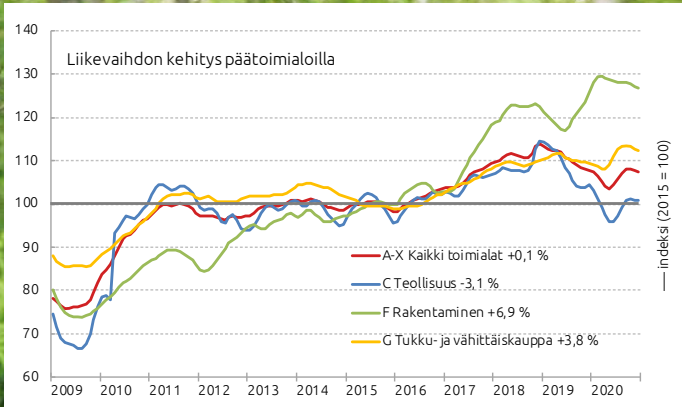
Erityisen hyvin alueiden väliset erot näkyivät matkailun kehityksessä. Vuositasolla matkailutoimialan liikevaihdosta katosi koko maan tasolla peräti 44,0 %. Joensuun seudulla muutos oli -28,9 %, mutta muualla maakunnassa selvittiin liikevaihdon 11,1 % supistumisella. Kolin alueella liikevaihto kasvoi 7,5 %.

Maakunnan teollisuuden viennin lasku (-2,9 %) oli huomattavasti pienempi kuin alkuvuonna (-15,3 %). Muoviteollisuuden viennin kasvu kompensoi osin metalliteollisuuden viennin supistumista, mikä oli yksi esimerkki siitä, että tilanne vaikutti eri alojen kehitykseen eri tavoin. Haasteelliset ajat jatkuvat, mutta vahvoja puolia tulee kehityksessä jatkossakin löytymään - toivottavasti niiden myötävaikutuksella saadaan vauhtia koko talouteen.

Markus Hirvonen
maakuntajohtaja
Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

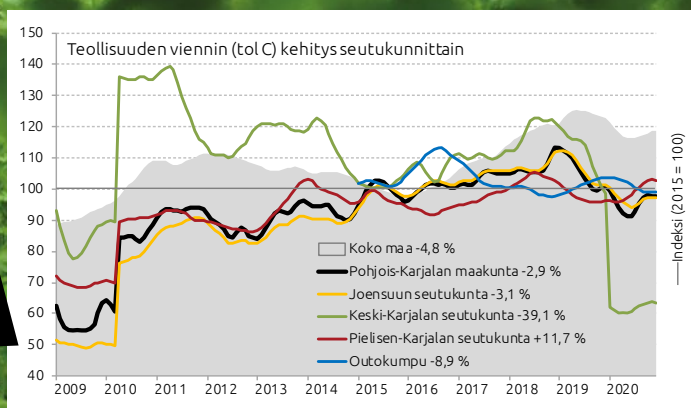

Indeksi 100 on vuosi 2015. Vuoden 2020 tiedot tarkentuvat vuoden 2021 loppuun asti.

Toimialanumerointi on Tilastokeskuksen TOL 2008 -luokituksen mukainen.

Kuvaajien selitteiden prosenttiluku on viimeisimmän puolivuotiskauden muutos edellisen vuoden vastaava ajankohdasta.

KEHITYS Pohjois-Karjalassa	Liikevaihto 1 000 €		Muutos	
	7.-12.2019	7.-12.2020	1 000 €	%
Muovituotteiden valmistus (TOL 222)	93 145	104 282	11 137	12,0
Tietojenkäsittelypalvelut (TOL 62-63)	49 175	53 621	4 446	9,0
Koneiden ja laitteiden korjaus, huolto ja asennus (TOL 33)	40 379	43 691	3 313	8,2
Puun sahaus, höyläys ja kyllästys (TOL 161)	147 177	157 573	10 395	7,1
Rakentaminen (TOL F)	480 537	513 520	32 983	6,9
Tukku- ja vähittäiskauppa (TOL G)	964 939	1 001 887	36 948	3,8
Sähkötekniisten laitteiden valmistus (TOL 26-27)	51 087	52 028	941	1,8
Kiven leikkaaminen, muotoilu ja viimeistely (TOL 237)	12 215	12 327	112	0,9
Palvelut (TOL G-U)	1 709 044	1 717 276	8 232	0,5
Kaikki toimialat A-X	3 663 551	3 665 765	2 215	0,1
Jalostus (TOL BC+DF)	1 793 040	1 789 328	-3 711	-0,2
Elintarviketeollisuus (TOL 10-11)	131 123	130 849	-274	-0,2
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta, tieteellinen ja tekninen toiminta (TOL M+N)	156 205	155 293	-912	-0,6
Kiinteistöalan toiminta (TOL 68)	74 528	73 522	-1 005	-1,3
Metsätalous ja puunkorjuu (TOL 02)	107 384	106 002	-1 382	-1,3
Kaivostoiminta ja louhinta, teollisuus, energia (TOL BCD)	1 329 973	1 303 401	-26 572	-2,0
Metsäbiotalous	406 778	396 679	-10 098	-2,5
Teollisuus (TOL C)	1 183 140	1 146 319	-36 822	-3,1
Metallituotteiden valmistus (TOL 25)	182 281	174 756	-7 525	-4,1
Kuljetus ja varastointi (TOL H)	173 847	164 649	-9 198	-5,3
Puutavaran valmistus (TOL 162+310)	51 392	48 136	-3 256	-6,3
Metalliteollisuus (TOL 24-30+33)	557 437	520 015	-37 422	-6,7
Kaivostoiminta ja louhinta (TOL B)	27 456	24 810	-2 646	-9,6
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (TOL I)	81 286	72 149	-9 138	-11,2
Muiden koneiden ja laitteiden valmistus (TOL 28)	273 210	240 012	-33 197	-12,2
Luovien alojen yritysryhmä	38 073	33 384	-4 689	-12,3

Loppuvuosi nosti kasvu-uralle

Nurmeksessa kaikkien toimialojen liikevaihto kehittyi loppuvuonna 2020 myönteisesti, kasvua edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan kertyi 7,7 prosenttia. Myös koko teollisuuden liikevaihto oli hyvässä kasvuvauhdissa (+15,5 %). Erityisesti vuoden viimeisellä neljänneksellä liikevaihdossa oli kasvupyrähdys. Pielisen Karjalan alueella lähes kaikki toimialat kirjasiivat plusmerkkisen liikevaihdon edelliseen vuoden vertailujaksoon verrattuna.

Merkittävä rooli koko Pielisen Karjalan hyvässä kehityksessä on sahaustoimialan markkinatilanteen huomattavalla parantumisella ja toisen volyymiltaan merkittävän toimialan – tukku- ja vähittäiskaupan – myönteisellä kehityksellä. Vain elintarviketeollisuudessa, majoitus- ja ravitsemistoiminnassa ja puutavaran, puutuotteiden sekä huonekalujen valmistuksessa liikevaihto supistui hieman edelliseen vuoteen verrattuna.

Liiketoiminnan myönteinen tilanne nurmekselaisissa yrityksissä tuli vahvasti esiin alkuvuonna 2021 tekemissämme ennakoitihastatteluisissa ja -kyselyissä, joiden kautta tavoitimme kaikkiaan 76 yritystä. Vastaajista noin puolet piti liiketoiminnan tilannetta normaalina, kolmannes jopa hyvänä. Yli puolet (54 %) myös arvioi, että yrityksen näkymät py-

syvät ennallaan vuoden sisällä.

Koronan vaikutus liiketoimintaan ei vastauksissa noussut merkittäväksi; noin kolmannes vastaajista totesi, että liikevaihto tippui alle 30 prosenttia tai korona ei ole vaikuttanut liiketoimintaan lainkaan. Vastaajista 25 prosenttia kertoi liikevaihtonsa kasvaneen. 28 prosenttia yrityksistä on löytänyt uusia asiakkaita ja 26 % on kehittänyt uusia tuotteita. Palvelutoimialoilla paikallinen kulutus, verkkokauppa ja kotimaan matkailun lisääntyminen on piristänyt kysyntää. Yrityksen kehittämiskohteissa korostuivat myynti- ja markkinointi (20 %), osaaminen ja tiimi (17 %), tuotanto ja logistiikka (15 %) sekä hyvinvointi ja suorituskyky (14 %).

Tavoittamistamme yrityksistä aiempaa useammalla oli investointisuunnitelmia verrattuna vuoteen 2020. Investointisuunnitelmissa kasvun keinoina ovat uudet tuotteet ja palvelut, asiakkaat ja yhteistyökumppanit, toiminnan tehostaminen sekä uudet myyntikanavat ja markkinat. Matkailun lupaavat kasvunäkymät ovat innostaneet paikallisia yrityksiä virittämään investointisuunnitelmia mm. majoitustoimintaan ja aktiviteetteihin.

Suurimmassa osassa yrityksissä työntekijämäärän arvioitiin pysyvän ennallaan. Kuitenkin 21 prosenttia vastaajista arvioi työntekijämäärän nousevan vuonna 2021. Olemme yhdessä muutaman paikallisen yrityksen kanssa käynnistäneet Nurmeksien Kesä + työ-kampanjan, jolla tuodaan esiin alueen työpaikkoja ja alueen muuta tarjontaa. Lisäksi maakunnallisessa yhteistyössä muiden kehittämissuhteiden kanssa on suunnitteilla sosiaali- ja terveyspalvelualan työnantajamielikuvakampanja.

+7,0

Minna Heikkinen
toimitusjohtaja
Pielisen Karjalan Kehittämiskeskus Oy
PIKES

PIELISEN KARJALAN SEUTUKUNTA	Liikevaihto 1 000 €		Muutos	
	7.-12.2019	7.-12.2020	1 000 €	%
Puun sahaus, höyläys ja kyllästys (TOL 161)	69 722	83 396	13 674	19,6
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta, tieteellinen ja tekninen toiminta (TOL M+N)	10 269	11 373	1 104	10,7
Kuljetus ja varastointi (TOL H)	19 416	21 248	1 832	9,4
Palvelualat yhteensä (TOL G-U)	163 226	178 058	14 832	9,1
Tukku- ja vähittäiskauppa (TOL G)	96 062	104 235	8 173	8,5
Kaikki toimialat A-X	371 561	397 593	26 032	7,0
Koko teollisuus (TOL BCD)	156 860	167 479	10 619	6,8
Metallituotteiden valmistus (TOL 25)	7 995	8 526	530	6,6
Teollisuus (TOL C)	153 687	163 725	10 039	6,5
Jalostus (TOL BC+DF)	181 780	193 058	11 278	6,2
Metalliteollisuus (TOL 24-30+33)	17 240	18 216	976	5,7
Metsätalous ja puunkorjuu (TOL 02)	18 964	19 497	533	2,8
Rakentaminen (TOL F)	24 183	24 643	459	1,9
Koneiden ja laitteiden valmistus (TOL 26–27, 28)	2 774	2 822	49	1,8
Elintarviketeollisuus (TOL 10-11)	19 648	19 259	-389	-2,0
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (TOL I)	10 193	9 961	-232	-2,3
Puutavaran, puutuotteiden sekä huonekalujen valmistus (TOL 162+310)	2 198	2 144	-54	-2,4

Lieksassa on isoja ja pieniä kehittämishankkeita vireillä

Maailmantalous on kärsinyt koronavirusepidemian aiheuttamasta häiriötilanteesta jo vuoden ajan. Mennyt vuosi on ollut koronahäiriön vaikutusten osalta hyvin kahtiajakoinen: monella toimialalla ja monissa yrityksissä on jouduttu toimintaa sopeuttamaan, mutta on myös löytynyt yrityksiä, jotka ovat löytäneet kriisistä mahdollisuuden.

Myllerrys on ollut niin voimakasta, ettei tulevaisuuden luotaaminen historiatiedoilla onnistu, eikä peruutuspeleistä voi ennustaa tulevaa menestymistä juurikaan.

Pielisen Karjalan vahvat toimialat onnistuivat vuoden 2020 toisella puoliskolla hyvin. Kaikkien toimialojen liikevaihto kehittyi positiivisesti (+7,0 %) ja esimerkiksi toimialan Puun sahaus, höyläys ja kylälästyksen kasvuprosentti oli 19,6 prosenttia. Ilmeisesti markkinoiden vahva veto on nostanut myös hintoja, joten mielenkiinnolla odotamme yritysten tuloksia vuodelta 2020.

Lieksassa vuoden 2020 toisen vuosipuoliskon kaikkien toimialojen liikevaihto kasvoi 6,4 prosenttia edellisvuodesta. Teollisuuden vastaava kasvu luku oli 3,6 prosenttia, jota voidaan pitää torjuntavoittona, koska Amcor Flexibles Finland Oy:n tehtaan lopettamisesta huolimatta kehitys on ollut myönteistä. Lisäksi voidaan tehdä päätelmä, että palvelut ovat kasvaneet 8,8 prosenttia edellisen vuoden 2019 vastaavasta ajankohdasta.

Pielisen Karjalan seutukunnan luvuista käy myös selville toimialat, joihin koronahäiriö on vaikuttanut negatiivisesti. Elintarviketeollisuudessa on vuosien positiivinen kehitys leikkautunut (-2,0 %). Haasteissa ovat olleet yritykset, joiden liikevaihdosta merkittävä osa on muodostunut suurkeittiömyynistä. Ne yhdessä ravintoloiden kanssa ovat toimineet koronahäiriön johdosta vajaalla kapasiteetilla. Elintarviketeollisuuden alkuvuoden 2020 pudotus (-13,6 %) näyttää kuitenkin onneksi jo tasaantuvan.

Ravintolatoiminnan sulkutoimet ovat vetäneet koko majoitus- ja ravitsemistoimialan kehityksen negatiiviseksi -2,3 prosentin verran. Majoitustoimialaan liittyy positiivinen yllätys, joka ei käy selville niinkään Tilastokeskuksen materiaaleista, vaan VisiitKarelian ja LieKen yhteistyössä hankkimasta Visitory.io matkailun tilastomateriaalista. Sen mukaan Lieksassa on vuoden 2020 aikana kasvanut vahvasti rekisteröimättömän (majoitusliikkeet, joissa alle 20 vuodepaikkaa) majoituksen myynti. Kasvuluku on

niinkin hurja kuin 63,4 prosenttia verrattuna vuoteen 2019 ja määrällisesti tämä on mennyt Tilastokeskuksen seuraaman rekisteröityvän (majoitusliikkeet, joissa yli 20 vuodepaikkaa) majoituksen ohi. Ero rekisteröitymättömän majoitusmyynin eduksi on jo 28,8 prosenttia ja mikä tärkeintä, majoitusmyynti on yli tuplasti merkittävämpi toimiala, kuin mitä Tilastokeskuksen materiaaleista käy selville.

Henkilöstön muutokset Pielisen Karjalassa näyttää vuoden toisella puoliskolla negatiivista kehitystä -3,1 prosentin verran verrattuna edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan. Palkkasumma on edellisestä huolimatta kehittynyt positiivisesti 0,3 prosentin verran.

Lieksalaiset yritykset ovat olleet aktiivisesti liikkeellä koronahäiriörahoituksen hakemisessa ja häiriörajoitusta niille myönnettiin vuoden 2020 aikana noin 2,9 miljoonaa euroa. Tällä on ollut merkittävä vaikutus yritysten selviytymiseen koronahäiriöstä, mutta myös lisäävä vaikutus uusille kehitysaihoille.

Merkittävin uutinen vuoden 2020 toisella vuosipuoliskolla oli GFN Lieksa Oy:n bioöljyalostamon valmistuminen ja tuotannon käynnistyminen joulukuussa 2020. Investointi mahdollisti uusia teollisia työpaikkoja tilanteessa, jossa Amcor Flexibles Finland Oy:ltä vapautui työmarkkinoille noin 70 ammattilaista. GFN Lieksa Oy:n liiketoiminnan luvut eivät vielä merkittävästi näy vuoden 2020 toisen vuosipuoliskon luvuissa, mutta kuluvan vuoden luvuissa uusi liiketoiminta tulee jo näkymään.

Näyttää siltä, että Lieksaan on tulossa bio- ja kiertotalouden toimialoille investointeja myös jatkossa.

Positiivisten häiriörahoituspäätösten ja muun kehittämiskiinnostuksen takia Lieksassa on positiivinen kuplinta käynnissä – isoja ja pieniä kehittämishankkeita on vireillä usean toimijan toimesta ja eri toimialoille.

Heikki Rusanen
toimitusjohtaja
Lieksan Kehitys Oy LieKe

Joensuun seudun yritysten liikevaihto kääntyi kasvuun vuoden lopussa

Joensuun seutu selvisi pandemiavuoden toisesta vuosipuoliskosta muuta maata pienemmin vaurioin. Seudun yritysten liikevaihto laski 0,2 prosenttia, kun koko maassa supistuminen oli 3,9 prosenttia.

Pandemian iskiessä toisella vuosineljänneksellä seudun liikevaihto laski 8,7 prosenttia. Kolmannelle neljänneksellä se supistui enää 2,2 prosenttia kääntyen 1,7 prosentin kasvuun viimeisellä neljänneksellä. Koko vuoden liikevaihto oli 5,7 miljardia euroa (-3,0 %).

Suurin toimialamme teollisuus kiri liikevaihdon nopean supistumisen jälkeen viimeisellä neljänneksellä 0,3 prosentin kasvuun. Moottorina oli muoviteollisuus, jonka kova kysyntä jatkui läpi vuoden päätyen toisella vuosipuoliskolla 22 prosentin kasvuun. Metalliteollisuuden supistuminen hidastui alkuvuoden romahduksesta ollen loppuvuonna 7,3 prosenttia. Näkyvät eteenpäin ovat parantuneet. Elintarviketeollisuus päätyi loppuvuonna lähes edellisvuoden tasolle. Alalla on tehty uusia tuote- ja vientiavauksia. Teollisuuden

vienti supistui 3,1 prosenttia ja koko vuoden liikevaihto oli 2,1 miljardia (-6,3 %).

Pandemiasta kärsi eniten matkailu, joka pysähtyi alkuvuonna lähes kokonaan. Kasvaneesta kotimaanmatkailusta huolimatta ala supistui toisella vuosipuoliskolla 25,5 prosenttia. Venäläiset matkailijat jäivät kotiin. Majoitus- ja ravitsemustoiminta supistui loppuvuonna 12,5 prosenttia.

Metsätalous supistui kolme vuosineljännestä kääntyen viimeisellä neljänneksellä 2,0 prosentin kasvuun. Puun kysyntä ja hinnat elpyivät. Puun sahaus ja käsittely oli loppuvuonna erinomaisessa 15,4 prosentin kasvussa. Maakunnan ulkopuolelle laajentunut rakennusala kasvoi edelleen 7,8 prosenttia. Myös kaupanala kääntyi alkuvuoden jälkeen 3,3 prosentin kasvuun. Osa kaupan toimijoista on kasvanut voimakkaasti. ICT-ala porskutti 16,8 prosentin kasvuun.

Viime vuosi haastoi meidät kaikki, eikä kriisi ole vielä kukaan ohi, mutta tilanne on selkeytyneessä. Kriisi ei ole muuttanut seu-

tumme vahvuuksia. Kriisiaika toi kaikille hetkeksi yhteisen tavoitteen: selviämisen. Se on korostanut yhteistyötä ja toiminut sitovana voimana. Joensuun seudun seitsemän kuntaa, ja koko maakuntamme, on globaalien kriisien ja mahdollisuuksienkin näkökulmasta kovin pieni kokonaisuus. Kriisissä lisääntyneen maakunnallisen yhteistyön aito syventäminen yhteistä etua edistävänä voimana on tärkeää myös kohta alkavassa nousukiidossamme.

Harri Palviainen
toimitusjohtaja
Business Joensuu Oy

JOENSUUN SEUTUKUNTA	Liikevaihto 1 000 €		Muutos	
	7.-12.2019	7.-12.2020	1 000 €	%
Muovituotteiden valmistus (TOL 222)	82 558	100 685	18 127	22,0
Puun sahaus, höyläys ja kyllästys (TOL 161)	56 028	64 673	8 646	15,4
Rakentaminen (TOL F)	419 885	452 710	32 825	7,8
Koneiden ja laitteiden korjaus, huolto ja asennus (TOL 33)	30 778	32 549	1 771	5,8
Tukku- ja vähittäiskauppa (TOL G)	792 004	818 275	26 271	3,3
Sähkötekniikan laitteiden valmistus (TOL 26-27)	48 900	49 655	755	1,5
Jalostus (TOL BC+DF)	1 482 722	1 485 383	2 661	0,2
Kaikki toimialat A-X	2 990 815	2 984 999	-5 817	-0,2
Elintarviketeollisuus (TOL 10-11)	108 032	107 748	-284	-0,3
Palvelualat yhteensä (TOL G-U)	1 397 500	1 389 625	-7 875	-0,6
Koko teollisuus (TOL BCD)	1 078 789	1 058 287	-20 503	-1,9
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta, tieteellinen ja tekninen toiminta (TOL M+N)	118 967	116 390	-2 578	-2,2
Metsätalous ja puunkorjuu (TOL 02)	77 327	75 337	-1 990	-2,6
Teollisuus (TOL C)	938 027	907 808	-30 218	-3,2
Metallituotteiden valmistus (TOL 25)	170 647	162 542	-8 104	-4,7
Kiinteistöalan toiminta (TOL 68)	61 298	58 199	-3 099	-5,1
Puutavaran, puutuotteiden sekä huonekalujen valmistus (TOL 162+310)	44 563	41 695	-2 868	-6,4
Kuljetus ja varastointi (TOL H)	134 494	125 412	-9 081	-6,8
Metalliteollisuus (TOL 24-30+33)	509 423	472 263	-37 160	-7,3
Muiden ei-metallisten mineraalituotteiden valmistus (TOL 23)	32 666	29 954	-2 711	-8,3
Muiden koneiden ja laitteiden valmistus (TOL 28)	249 380	218 102	-31 277	-12,5
Majoitus- ja ravitsemustoiminta (TOL I)	66 862	58 405	-8 457	-12,6
Matkailu (TOL 2008) Josek	24 607	18 326	-6 281	-25,5

Joensuun seudun yrityksissä katsotaan rohkeasti eteenpäin

Suomen vienti on alkuvuonna kasvanut. Useat maat poistavat rajoituksiaan. Exit-suunnitelmaa rakennetaan ja yritysten kustannustuen kolmas kierros käynnistyy. Olemme selättämässä pandemiaa, mutta kriisistä seuraa rakenteellisia muutoksia, kuten digitaalisten toimintamallien välttämättömyys kaikilla aloilla.

Teknolohioteollisuus ry:n koronakryseksyn mukaan yrityksissä on tapahtunut helmikuussa positiivinen käänne. Myös Joensuun seudun metalliteollisuudessa kysyntä on elpymässä ja heikoin ajankasno näyttää jäävän kohtuullisen lyhyeksi. Rekrytointeja on lomautusten jälkeen aloitettu uudelleen. Erot ovat kuitenkin suuria riippuen yritysten asiakkuuksista ja liiketoimintamallista. Muovialalle on syntynyt useita satoja työpaikkoja vuoden aikana terveystuotteiden vetämänä. Työpaikkojen kokonaismäärä on yhteensä jo 1 500.

Muovialan imu heijastuu mm. työvälineiden tarpeina muille aloille. Business Joensuun Teollisuuden kilpailukyky -projektissa kehitetään myös seudun muovialan imagoa.

Sellu- ja sahateollisuus ovat toipumassa. Verkkokaupan kasvu on kiihdyttänyt pakkauskartongin kysyntää. Vilkastunut remontointi on vauhdittanut sahatavaran markkinoita. Metsäsektori on palautumassa nopeasti, mikä näkyy metsäkonekaupan elpymisenä. Positiivisia investointiuutisia ovat Uimaharjun sahan kuivauskapasiteetin uudistaminen ja Taaleri Oyj:n suunnitelma 15 miljoonan euron investoinnista biohiilituotantoon Joensuussa. Ilomantsissa Novactor Oy käynnistää turpeesta valmistettavan aktiivihien tuotantoa. Stora Enson ilmoitus keskittymisestä ei-liukoselluun on harmillinen uutinen. Itä-Suomen yliopiston Suomen Akatemialta saama metsäbitalouden lippulaivanhanke on hyvä asia.

Kaivannaisteollisuudessa EU:n ajama mineraalien omavaraisuus ja akkuteollisuuden kasvu luovat kysyntää. Business Joensuu johtaa eurooppalaista Mining Industry and global value chain -ohjelmaa. Outokummussa on käynnissä GTK:n koe-

tehtaan modernisointi osana Outokumpu Mining Camp -kokonaisuutta yhteistyössä alueen yritysten kanssa. GTK:n ja Vulcan Hautalampi Oy:n investointisuunnitelmien koko on noin 100 miljoonaa euroa.

Matkailu- ja ravitsemuspalvelut ovat kärsineet pandemiasta. Vielä alkuvuonna 2021 yöpymiset vähenivät 57 prosenttia. Kotimaan matkailijat ja yöpymisten keston pidentyminen ovat positiivisia asioita. Osa yrityksistä on hyödyntänyt hiljaista aikaa kehittämällä palveluitaan. Kaupan toimijoista ruoka-, rakentamisen ja vapaa-ajantuotteiden kauppojen tilanne on positiivinen. Kuluttajapalveluilla on ollut haasteelliset ajat. Verkkokauppa on ollut usealle kauppiaalle pelastus.

Aktiivisesti kasvua hakeneella rakennusalalla kasvu on jatkunut. Samoin yli 1 000 henkilöä työllistävä ICT-ala palkkaa lisää osaajia. Yksi alan kärkiyrityksistämme, Valamis, sai omistajakseen kansainvälisen pääomasijoittajan. Asiantuntijapalveluissa on vuoden alusta palattu lähelle entistä kysyntää. Elokuvaprosjektit pysähtyivät viime vuonna, mutta nyt seudulle näyttää tulevan tuotantoja. Uusi Photonics Center -kokonaisuus etenee ja kasvavalle alalle syntyi Joensuussa viime vuonna yli 40 uutta työpaikkaa. Joensuun kaupunki sopi Työ- ja elinkeinoministeriön kanssa ekosysteemi -ohjelmasta, jossa on 3,7 miljoonan euron rahoitus bitalouden ja ftoniikka-liiketoiminnan kasvuun.

Seutumme näyttää selviytyvän vahvojen yritysten, yhteistyön ja ketteryuden ansiosta kriisistä kohtuullisen hyvin. Vaikka osalla yrityksistä on haasteita, niin konkurssien määrä ei ole kasvanut. Yritykset ovat käyttäneet lomautusta työkaluna irtisanomisten sijaan. Tuki-instrumentteja on hyödynnetty aktiivisesti. Investointeja on tehty ja uusia yrityksiä perustettu. Seudulla katsotaan rohkeasti eteenpäin. Esimerkiksi Business Joensuun kasvu-, digi-, henkilöstö- ja kansainvälistymisvalmennuksissa on jatkuvasti satoja osallistujia.

Business Joensuun toimiala-asiantuntijat

Kasvun lukuja koronan keskellä

Kontiolahden alueen kasvu luo uskoa tulevaan. Vuoden 2020 viimeisen puolen vuoden kaikkien toimialojen yhteenlaskettu liikevaihto kasvoi 15 prosenttia vuoden 2019 vastaavaan aikaan verrattuna. Alueen teollisuustoiminnan myönteinen kehitys on ollut nähtävissä, mutta yllättävää on liikevaihdon kasvun yltäminen lähes 25 miljoonaan euroon.

Yllättävää on myös tukku- ja vähittäiskaupan (+8 %) sekä erityisesti muiden palveluiden (+6,1 %) liikevaihdon muutos selkeästi myönteiseen suuntaan verrattuna vuoden takaiseen aikaan, jolloin korona ei vielä vaikuttanut talouteen.

Koronan vaikutuksesta muuttunut markkinatilanne on vaatinut yrityksiltä täysin uudenlaista, hyvin nopeatempoista sopeutumista, liiketoiminnan uudelleensuuntaamista sekä palveluiden ja tuotteiden myynti-, markkinointi- ja logistiikkaketjujen kehittämistä. Alueemme vientirytykset ovat olleet aktiivisia ja päässeet mukaan uuteen markkinaan. Alueen suurin työnantaja, Medisize Oy, ilmoitti vuoden 2020 toisella kvartaalilla valmistavansa testikasetteja influenssa- ja koronatestauksen tarpeisiin. Tällaisten uusien tuotteiden kysyntä on lisännyt teollisuuden myönteistä kehitystä, vaikkei ole ainoa selittävä tekijä teollisuuden kasvulle.

Kehittämisyhtiön palveluita tarvittiin Kontiolahdella vuonna 2020 jopa 30 prosenttia enemmän kuin aiempien vuosien aikana. Kontiolahdella kasvua asiakasmäärissä oli yli 50 prosenttia ja erilaisissa yritysneuvonnan toimenpiteissä 30 prosenttia. Kontionloikan avustuksella yritysrahoitusta haettiin yhteensä kolmella miljoonalla eurolla. Myös alkanut vuosi näyttää vilkkaalta yrityskehittämisen ja investointien näkökulmasta.

Teollisten työpaikkojen kasvu vuonna 2020 pysyi edelleen kymmenen prosentin vauhdissa. Vuodelle 2021 alueen teollisuusyritykset ennakoivat lisätyövoiman tarpeita. Tämä myönteinen kehitys kävi ilmi teollisuustyöpaikkakyselyssä, jossa myös 20

prosenttia alueen teollisuusyrityksistä nosti esille vuoden 2021 aikana realisoituvia merkittäviä investointitarpeita.

Vaikka alueen tilanne liikevaihdolla mitaten on muuttunut parempaan, on tiedossamme kuitenkin merkittävä määrä pienyrittäjiä, joiden tilanne on vuoden 2020 aikana muuttunut dramaattisesti huonompaan. Yrittäjät ovat pahimmillaan joutuneet keskeyttämään liiketoimintansa kokonaan tai suuntaamaan työhön muille aloille. Yksinyrittäjät ovat saaneet apuja valtion koronapandemiatilanteen tukimuodoista kuten yksinyrittäjätuesta tai yrittäjien työttömyysturvasta.

Elinkeinoelämän tilanne on edelleen maailmanlaajuisesti epävarma ja huonossa ennustettavuudessaan hyvin haastava. Erilaisia tukimuotoja pienyrittäjille tarvitaan yhä, jatkuva sopeuttamisen ja sopeutumisen tarve on ennen kaikkea juuri nyt yrityksissä arkea. Yrittäjille oikea-aikaisesti saatavilla oleva ja asiantunteva kuntien kehittämissyhtiöiden maksuton yritysneuvonta on osoittautunut olevan yksi avaintekijä erilaisten rahoitusinstrumenttien ohella uuden tilanteen haltuun ottamisessa ja liiketoiminnan uudelleen suuntaamisessa.

Tässä tilanteessa ennakointi- ja muutoskyvykkyyden nousevat erityisen tärkeään rooliin.

Annu Räsänen
toimitusjohtaja
Kontionloikka Oy

Vuosi 2021 on käynnistynyt Liperissä varsin positiivisesti

Liperissä vuosi 2020 oli elinkeinoelämän näkökulmasta monitahoinen. Vuosi käynnistyi positiivisten uutisten saattelemana, yritysten tulokset olivat noususuuntaisia ja teollisuuden toimitukset olivat jo kolmatta vuotta peräkkäin selkeässä kasvussa. Toisella periodilla kiihtynyt pandemia-aalto koetteli loppuvuoteen saakka yritysten kassakestävyyttä, josta liperiläiset yritykset selvisivät pääosin hyvin.

Toisella kvartaalilla alkanut pandemia vaikeutti kevään ja kesän aikana vientivetoista toimintaa, jonka seurauksena vientiteollisuuden toimitukset vähenivät kolmannen ja neljännen kvartaalin aikana merkittävästi. Vientiteollisuuden kokonaiskysynnän hetkellinen häiriintymisen painoi koko teollisuuden liikevaihdon -7,5 prosentin laskuun. Vertailukohtana oli viime vuosien ennätysellisin ajanjakso, joka koettiin vuoden 2019 jälkimmäisellä vuosipuoliskolla.

Vuoden 2021 alkupuolella vientiteollisuuden toimitukset ovat jo normalisoituneet ja palanneet lähelle tasoa, joka valitsi vuoden 2020 alkupuolella.

Liperiläisten yritysten kokonaisliikevaihto vuoden 2020 jälkimmäisellä puoliskolla kasvoi 2,5 prosenttia, vaikka vientiteollisuuden haasteet sitä usealla prosenttiyksiköllä rokkivat. Matkailualan yritykset koki toisella kvartaalilla pandemian

vaikutukset raskaasti, mutta kolmannen ja neljännen kvartaalin aikana lisääntynyt kotimaan matkailu nosti yritysten vuosiliikevaihdot kumulatiivisesti pääosin plusalle. Rakennussektorin yritysten liikevaihdonkehitys oli kokonaisuudessaan vahvaa ja tilauskannat jatkoivat vahvistumista. Kaupan ja palvelualan yritysten liiketoimintatasot kehittyivät myös positiivisesti, pitäen kokonaisliikevaihdon kehityksen positiivisena.

Työttömien työnhakijoiden keskimääräinen osuus nousi hieman vuoden 2020 jälkimmäisellä puoliskolla vuoden takaiseen verrattuna, kuukausittaisen vaihtelun ollessa keskimääräisesti noin +2 %-yksikköä edelliseen vuoteen verrattuna. Teollisuuden työpaikoissa ollut vahva kasvu vuodesta 2017 vuoteen 2019 (+27 %) tasaantui, säilyen kuitenkin hieman kasvun puolella. Yritysten tilauskannat ja kokonaiskysyntä säilyivät loppuvuotta kohti hyvällä tasolla. Myös investointihyödykkeitä valmistavassa vientiteollisuudessa koettiin jo kysynnän ja tilauskannan selkeää vahvistumisen aivan loppuvuodesta.

Vuosi 2021 on käynnistynyt Liperissä varsin positiivisesti. Työttömien osuus on reilun kahden prosenttiyksikön laskussa vuodevaihteen tilanteeseen peilattuna, yritysinvestointeja on käynnistymässä sekä lisäksi useita investointeja on suunnittelu- ja valmisteluvaiheessa.

Pitkäaikainen toive Liperin Kirkkolahden alueen kehittämiseksi on saanut alkusysäyksen, kun alueen kehittämiseksi on käynnistetty mittava hankekokonaisuus. Myös historiallisesti merkittävällä Liperin myllyn ja meijerin alueella on aloitettu monipuolisen liiketoiminnan ja asunon mahdollistava kaavoitusprosessi. Kesän 2021 kuluessa on käynnistymässä myös Liperin kirkonkylän keskustavision suunnittelutyö.

Työllisyysneuvotteluun kunnassa on tehty mittavia satsauksia. Parhailaan käynnissä on neljän kunnan yhteinen, ESR-rahoitteinen YTYÄ! – YhteisTYÖLLÄ tuloksiin -hanke, jossa Liperi on hallinnointikuntana. Lisäksi kunta on mukana valtakunnallisessa työllisyysneuvottelun kuntakoikeilussa.

Mika Hyttinen
elinkeinojohtaja, toimitusjohtaja
Lipertek Oy

Kiteen Sahan lopetus näkyy edelleen

Stora Enson Kiteen sahan toiminnan loppuminen näkyy edelleen vahvasti Keski-Karjalan liikevaihtoluvuissa. Toimialan puun sahaus, höyläys ja kyllästys liikevaihto käytännössä tyrehtyi kokonaan edellisvuoden vastaavaan ajanjaksoon verrattuna (-99 %), kun liikevaihto laski reilusta 17 miljoonasta eurosta noin 118 000 euroon.

Kokonaisuudessaan kaikkien toimialojen liikevaihto laski 7,4 prosenttia.

Koronavuoden toisella puoliskolla liikevaihtoaan kasvattivat hallinto- ja tukipalvelut, kauppa sekä metallituotteiden valmistus. Kaupan liikevaihto kasvoi yli kolme prosenttia, mikä osaltaan johtuu paikallisen kulutuksen lisääntymisestä korona-aikana.

Vaikka kotimaan matkailu lisääntyi viime vuonna huomattavasti, ei tämä valitettavasti näy seudun majoitus- ja ravitsemusalan liikevaihdossa. Heinä-syyskuussa alan liikevaihto kasvoi puoli prosenttia, mutta loppuvuonna laski yli 16 prosenttia.

Sahan lopettamisen ja työpaikkamenojen tiimoilta Keski-Karjalaan laadittiin oma kasvupaketti, johon on kirjattu yritysten investointi- ja kehittämishankkeita yli 50 miljoonan euron arvosta

vuoteen 2025 mennessä. Näistä osa on jo toteutuksessa. Toteutuessaan kasvupaketti tuo seudun yrityksille lisää liikevaihtoa ja asiakkaita.

Korona on vaikeuttanut monen yrityksen toimintaa. Koronatukia on ollut haettavissa, vaikka kaikki yritykset eivät ole valitettavasti niitä pystyneet saamaan hakukriteerien sopimattomuuden vuoksi. Keski-Karjalaiset yritykset saivat viime vuonna Business Finlandin, Ely-keskuksen ja Valtiokonttorin myöntämiä koronatuksia noin 3,5 miljoonaa euroa. Yksinyrittäjätukea sai 156 yritystä (312 000 euroa). Lisäksi Kiteen kaupunki myönsi kiteeläisille yrityksille tuhannen euron suuruista toimintatukea 457 yritykselle (457 000 euroa). Jo edellisenä vuonna jaettavaksi tullutta 500 euron kehittämisrahaa myönnettiin 249 yritykselle (124 500 €).

Korona on saanut aikaan hyvääkin. Esimerkiksi Kiteellä avautui vuoden vaihteessa seitsemän yrittäjän liikekeskus Lumous, joka on oivallinen esimerkki uudeltaisesta yhteistyöstä. Koronan vaikutusten myötä vauhtia saanut yhteistyö kokoaa yksinyrittäjänaiset saman katon alle, jolloin liikekeskus houkuttelee monipuolisuudellaan.

Myös matkailuun on tulossa uusia toimijoita. Värtsilässä Hotelli Jokena hyvän maineen saanut majoituspaikka sai uudet yrittäjät, jotka alkavat tänä keväänä kehittää Majatalo Rajan toimintaa ja ohjelmopalveluja. Rajan avautumista rajan ylittävälle liikenteelle odotetaan jo kovasti.

Seudun elintarvikealan kehittäminen on hyvässä vauhdissa, kun ELOT-hankkeen kautta on alettu kannustaa yrityksiä tuotekehitykseen, markkinointiin, yhteistyöhön ja kansainvälisille markkinoille. Markkinointia tullaan kohdistamaan erityisesti saksankieliseen Eurooppaan. Myös uusia yrityksiä haetaan seudulle. Rääkkylän Paksuniemessä aloittaa uusi kalayritys, joka jalostaa kalaa alkuvaiheessa 70 000 kiloa vuodessa.

-7,4

Risto Hiltunen
toimitusjohtaja
Keski-Karjalan Kehitysytio Oy KETI

KESKI-KARJALAN SEUTUKUNTA	Liikevaihto 1 000 €		Muutos	
	7.-12.2019	7.-12.2020	1 000 €	%
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta, tieteellinen ja tekninen toiminta (TOL M+N)	30 975	32 396	1 421	4,6
Tukku- ja vähittäiskauppa (TOL G)	75 300	77 680	2 379	3,2
Metallituotteiden valmistus (TOL 25)	3 714	3 798	84	2,3
Palvelualat yhteensä (TOL G-U)	149 079	151 058	1 979	1,3
Metalliteollisuus (TOL 24-30+33)	30 554	29 996	-558	-1,8
Rakentaminen (TOL F)	38 313	37 137	-1 175	-3,1
Metsätalous ja puunkorjuu (TOL 02)	15 044	14 488	-556	-3,7
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (TOL I)	4 233	3 950	-283	-6,7
Kaikki toimialat A-X	304 419	282 005	-22 414	-7,4
Koneiden ja laitteiden valmistus (TOL 26-27, 28)	23 071	21 334	-1 737	-7,5
Puutavaran, puutuotteiden sekä huonekalujen valmistus (TOL 162+310)	5 035	4 645	-391	-7,8
Kuljetus ja varastointi (TOL H)	19 933	17 936	-1 998	-10,0
Jalostus (TOL BC+DF)	128 887	106 721	-22 166	-17,2
Koko teollisuus (TOL BCD)	93 400	74 163	-19 237	-20,6
Teollisuus (TOL C)	90 167	71 325	-18 841	-20,9
Puun sahaus, höyläys ja kyllästys (TOL 161)	17 143	118	-17 024	-99,3

Liikekeskus Lumous houkuttelee monipuolisuudellaan

Kiteelle syntyi alkuvuonna uusi liikekeskus seitsemän naisen voimin. Nimikilpailun myötä liikekeskus sai nimekseen Lumous, jossa palvelevat suutari ja lahjatavaraoppias **Aira Tolvanen**, kirjakauppias **Riikka Toropainen**, kahvilayrittäjä **Marjut Muukkonen**, optikko **Marju Pikkarainen**, ekokampaaja **Reetta Päivinen** sekä hierojat **Eveliina Vermonen** ja **Sinikka Nyrhinen**.

Kodikas ja viihtyisä tunnelma huokuu tiloissa.

- Ollaan oikeasti onnellisia Lumouksesta ja töihin on mukava lähteä joka päivä, iloitsevat yrittäjät.

- Aiemmin toimimme yksin omillamme, mutta yhteistyötä mietittiin jo pitemmän aikaa. Korona viimein sai meidät laittamaan toimeksi, koska yhdessä tekemisen ja vertaistuen merkitys sekä uusiutumisen tarve korostuvat vaikeina aikoina, kertovat Aira Tolvanen ja Riikka Toropainen yhteishankkeensa taustoista.

Liiketila löytyi Kiteen keskustasta. Yrittäjät toimivat kukin omassa tilassaan, mutta myymälät ja kahvila ovat auki ollessaan ovetonta yhteistilaa.

- Jotta saamme yhteistyön sujuvaksi, on meidän luonnollisesti pitänyt pohtia yhteisiä pelisääntöjä. Olemme miettineet yhteisiä arvoja ja brändiä sekä suunnitel-

leet yhteistä markkinointia ja viestintää.

- Käymme kuukausittain läpi yhteisiä asioita ja suunnitelmia. Yhteisistä arvoista tärkeimpiä ovat avoimuus ja rehellisyys. Paikallisuus ja paikallisten palvelujen hyödyntäminen ovat myös ensiarvoisen tärkeitä. Keskinäinen vertaistuki ja toisten auttaminen luontuvat helposti tässä porukassa.

Toivotaan, että asiakkaat löytävät Lumouksen ja käyttävät paikallisia erikoispalveluja. Vain siten ne säilyvät.

Suvi Spooft
seutumarkkinoija
Keski-Karjalan Kehitysyhtiö Oy KETI

Mimmit koodaa sen puuttuvan palasen

Aikuiset naiset ovat hyödyntämätön resurssi IT- ja ohjelmistoalalla. Mimmit koodaa -ohjelman tarkoituksena on kasvattaa naisten osallisuutta ohjelmistokehityksessä.

Mimmit koodaa -ohjelma on rantautunut myös Pohjois-Karjalaan. Muutamassa vuodessa lähes 7 000 naista ohjelmistoalalle innostanut ohjelma toimii Pohjois-Karjalassa hankevetoisesti. Maaliskuussa käynnistynyt ESR-rahoitteinen hanke kestää kevääseen 2023.

- Ihan sillä asialla ollaan, että haluamme kehittää paikallista työvoimaa ja yrityksiä. Tämä on yksi tapa luoda monipuolisia työpaikkoja, mikä vaikuttaa alueen veto- ja pitovoimaan. Meillä on valtava määrä fiksuja naisia, joille ei ole tarpeeksi mielekkäitä ja haastavia töitä. Ihmisiä, jotka rakastavat aluettaan ja haluavat työskennellä siellä, sanoo yhteisön promoottori ja hankepäällikkö **Milja Köpsi**.

Joensuulaistunut Köpsi kuvailee Mimmit koodaa -yhteisöä puuttuvaksi palaseksi, joka tekee yhteistyötä rajattomasti työnhakijoista firmoihin. Tosiasia on, että koko maassa on huutava pula ohjelmistoalan ammattilaisista.

- 8 000 koodaria saisi työpaikan saman tien.

Mimmit koodaa opettaa ohjelmistokehityksen perusteita teknologia-aloista kiinnostuneille naisille. Pohjakoulutusta ei välttämättä tarvitse.

- Avaamme alan tarjoamia mahdollisuuksia joko niin, että he itse lähtevät kehittämään osaamistaan tai lähtevät kokonaan kohti alan vaihtoa tai vähintään niin, että pystyvät vaikuttamaan tuleviin sukupolviin. Koronan takia toiminta on virtuaalista verkkokoulutusta, mutta haluaisimme rakentaa vahvan verkoston, jossa ihmiset tapaisivat toisiaan ja auttaisivat toisiaan opiskeluissa.

Kasvata omat osaajasi

Millainen maaperä Pohjois-Karjala on tällaiselle naisten it-osaamista kehittäväälle toiminnalle? Projektikoordinaattori **Sanna Hyvösen** mukaan tutkimaton.

- Täällä tiedetään tosi vähän tästä alasta ja sen tarjoamista mahdollisuuksista.

Pohjois-Karjalassa, kuten muuallakin Suomessa, stereotypia tyypillisestä koodarista elää edelleen vahvasti. Mimmit koodaa -ohjelman tavoitteena on purkaa tätä stereotypiaa.

- Mutta kaikki työllisyyspuolta tai liiketoimintaa edustavat tahot ovat tosi innostuneita ja ovat ottaneet meidät hyvin vastaan. Abloy on hyvä esimerkki, he ovat antaneet työntekijöilleen maksutta koulutusta ohjelmistokehittämisessä ja siitä on saanut jatkaa syvemmälle. Se on toivoa antava esimerkki, Milja Köpsi sanoo.

Hän toteaaakin, että osaajapulaan tehokkaimpia lääkkeitä on kasvattaa itse omat osaajansa. Mikäs sen parempi it-ammattilainen on kuin sellainen, jolla on myös substanssiosaamista alasta. Köpsi korostaakin, että ohjelmien tulee palvella käyttäjää eikä toisin päin. Tässäkin mielessä on pelkästään hyvä asia, että naisia saadaan lisää alalle.

Pohjois-Karjala pilottimaakunta

Mimmit koodaa Pohjois-Karjalassa -hankkeen tavoitteena on luoda malli, jota voi toistaa muissa maakunnissa.

- Se on tietynlainen koneisto, joka vetää naiset muista systeemeistä, antaa alkeet hommaan ja työntää eteenpäin. Käymme todella mielellämme keskustelua yritysten kanssa siitä, mihin he ovat menossa ja millaisia osaajia he tarvitsevat. Me osaamme auttaa kohtaantongelmissa.

Mimmit koodaa on Köpsin luomus.

- Jatkamme tätä niin kauan kuin on osallistujia ja työpajoihin riittää ilmoittautujia. Tähän asti softa-alan yritykset rahoittaneet toimintaa, kun ovat ymmärtäneet, että teemme tarpeellista duunia. Aina puhuttu, että naisia ei kiinnosta teknologia. Naisia kiinnostaa, mutta heidät on jätetty ulkopuolelle niistä valinnoista. Eli he tarvitsevat esimerkkejä ja vertaiskokeemusta. Aikuisilla naisilla on työkokemusta, elämäkokemusta ja he haluavat pitää kiinni työmarkkina-arvostaan ja haluavat kehittää itseänsä.

Mimmit koodaa -ohjelma

- Vuonna 2018 pääkaupunkiseudulla aloitetun toiminnan tavoitteena on antaa tuleville sukupolville tasa-arvoinen mahdollisuus opiskella ja menestyä IT- ja ohjelmistoalalla sukupuolesta riippumatta.
- Yhteisössä nyt noin 7 000 naista ja 600 ohjelmistoalan yritystä. Toiminnan taustalla Ohjelmisto- ja e-business ry.
- Maksuttomia työpajoja, tapahtumia ja koulutuksia toimialasta kiinnostuneille naisille, joilla ei ole aiempaa koodauskokemusta tai jotka haluavat saada syvempää ymmärrystä ohjelmistoista.
- Vuoden 2020 mimmit koodaa -historian ensimmäinen virtuaalitapahtuma keräsi yli 1 400 osallistujaa
- Saavutuksia mm. EU:n talous- ja sosiaalikomitean kansalaisyhteiskuntapalkinto (2019), Parhaan ohjelman palkinto Me-soaja Gaalassa (2019), Milja Köpsille Diversity leader of the year -palkinto (2020, Nordic Woman Tech Awards)

Muovituotteiden valmistus porskutti teknologiateollisuudessa

-6,7 metalli
+12,0 muovi

Teknologiateollisuudessa kasvuvire jatkui vahvana muovituotteiden valmistuksessa. Liikevaihto kasvoi 12 prosenttia vuoden 2019 loppupuoliskon vertailuajankohdasta ja oli yhteensä 104 miljoonaa euroa. Koronaepidemia on vauhdittanut lääketeollisuuden ja terveydenhuollon tuotteita valmistavien yritysten kasvua, mikä näkyy etenkin Joensuun seudulla. Toimiala on vahvasti vientivetoinen, mikä on korostunut pandemian aikana entisestään. Muovituotteiden vienti kasvoi 17,4 prosenttia edellisvuoden vertailuvuodesta viennin kokonaisarvon ollessa 66 miljoonaa euroa.

Muoviteollisuuden yritykset ovat rekrytoineet voimakkaan kysynnän kasvun myötä satoja henkilöitä, vaikka alalla oli jo aiemmin pulaa tekijöistä. Toimialalla uskotaan tuotteiden kysynnän pysyvän korkeana koronapandemian jälkeenkin. Juuri käynnistynyt Hyvä muovi -kampanja tuo hienosti esille alan yrityksiä Joensuun seudulla ja kertoo millaista alalla on työskennellä. Lähes 30 yritystä muodostaa kehittyvän yritysryppään, joka tuottaa

erilaisia tuotteita ihmisten arkeen ja teollisuuteen.

Toimialoittain tarkasteltuna myös tietojenkäsittelypalvelut on selkeästi hyötynyt koronasta ja harppauksesta kohti digitaalisia ratkaisuja – toimialan kasvuluku edelliseen vuoteen verrattuna oli yhdeksän prosenttia ja liikevaihdon kokonaismäärä 54 miljoonaa euroa. Metalliteollisuuden osalta korona heikensi toimialan tulosta ja liikevaihdon arvo vuoden 2020 loppuvuotisjaksolla oli 520 miljoonaa euroa, missä laskua on 6,7 prosenttia vuoden 2019 lukemiin. Kysynnän elpymisen merkkejä on ilmassa, mutta erot yritysten tilanteiden välillä ovat merkittäviä. Tärkeimmillä vientimarkkinoilla talouden elpymisestä ja teollisen tuotannon palautumisesta on alkuvuodesta tullut positiivisia uutisia.

Teknologiateollisuudessa yritykset ovat eri viranomaisten myöntämien koronatukien avulla pystyneet tekemään kehitystyötä ja panostamaan mm. digitalisaatioon ja muihin kilpailukykyä parantaviin ratkaisuihin. Myös yritysten investointihalukkuus

näyttää säilyneen kohtuullisen hyvällä tasolla.

Vuosia esillä ollut alueen tarpeisiin vastaava diplomi-insinöörikoulutus käynnistyy viimein tulevana syksynä. Automaatiotekniikan DI-muuntokoulutus käynnistyy itäsuomalaisena yhteistyönä, ja maaliskuussa päättyneessä haussa opiskelupaikkaa tavoitteli 105 hakijaa. Koulutus toteutetaan läheisessä vuorovaikutuksessa Itä-Suomen teollisuusyritysten kanssa, ja kyse on merkittävästä tulevaisuuden osaamista rakentavasta koulutusmallista.

DI-muuntokoulutus on esimerkki joustavien opintopolkujen suunnittelusta ja toteutuksesta, jota tarvitaan jatkossa yhä enemmän. Koulutusorganisaatioiden ja yritysten välinen yhteistyö on tässä avainasemassa.

Maarit Siitonen

*elinkeino- ja innovaatioasiantuntija
Pohjois-Karjalan maakuntaliitto*

Metsäbiotalous on selvinnyt koronavuodesta suhteellisen hyvin

Metsäbiotalouden talousluvut loppuvuodelta 2020 (1.7.–31.12.) näyttävät pientä laskua metsätaloudessa ja puunkorjuussa sekä puutavaran valmistuksessa Pohjois-Karjalassa. Sen sijaan puun sahauksessa talous on kasvanut. Kuluva, runsasluminen ja pakkasjaksoja sisältänyt talvi on ollut puunkorjuulle erittäin suotuisa ja raaka-ainetta on saatu metsistä liikkeelle.

-2,5

Vuonna 2019 alkanut ja vielä vuonna 2020 vaikuttanut sellun hinnan lasku kääntyi syksyllä 2020 nousuun. Nämä tulevat näkymään talousluvuissa keväällä 2021.

Turpeen energiakäytöstä luopumisen vaikutukset ovat jo nyt näkyneet turpeennoston vähenemisenä, mikä on lisännyt turpeen tuontia Venäjältä. Tämä lisää haastetta maakunnan

metsähakkeen tuotannolle ja saannolle: erityisesti nuorten metsien hoitorästit on saatava kuntoon. Tämä on tarpeellista, sillä hake on suoraviivaisin vaihtoehto turpeelle energian tuotannossa vaikkakin edellyttää muutoksia lämpölaitosten teknologiaan. Mieluummin lämmöntuotannossa tarvittava raaka-aine korjattaisiin omasta maakunnasta sillä silloin myös taloudellinen hyöty jää alueelle.

Metsäbiotaloudessa on syksyn 2020 aikana tapahtunut positiivista kehitystä. Itä-Suomen yliopiston koordinoima ja Suomen Akatemian rahoittama "Unite Flagship" biotalouden lippulaiva käynnistyi. Sen tavoitteena on luoda uutta tutkimusta ja innovaatioita metsäbiotalouteen ja siten tukea myös alan yritystoimintaa.

Toinen merkittävä yritysmaailmaa ja tutkimusta yhteen tuova konsortio syntyi, kun biohiilen tutkimuskeskit-

tymä aloitti niin ikään loppuvuodesta 2020 toimintansa. Tämä Luken, yliopiston, Karelia-amk:n ja Business Joensuun yhteishanke tähtää yhdessä yritysten kanssa biohiilen kehittämiseen kilpailukyiseksi tuotteeksi.

Kolmas myönteinen kehitys liittyy biopolttoaineisiin. Nurmeksen ja Joensuun biokaasun tankkausasemien perustaminen etenee ja tämä tulee tukemaan maakunnan biokaasun tuotannon kehittymistä. Lieksan bioöljytehdas on aloittanut toimitukset ensimmäiselle asiakkaalle.

Näillä kehityssuunnilla odotetaan olevan myönteistä vaikutusta myös maakunnan ilmastohaasteisiin talouslukujen ohella.

Sari Pitkänen

*metsä- ja ilmastoasiantuntija
Pohjois-Karjalan maakuntaliitto*

Muovi, kivi ja puu viennin ilonaiheita

Muovituotteiden valmistuksen vienti lähti reippaaseen kasvuun koronan myötä. Lääketeollisuuden ratkaisuja tarjoava muoviteollisuuden vienti kasvoi loppuvuodesta peräti kuudenneksen (+17,4 %). Myös kiviteollisuuden vienti kääntyi mukavaan kasvuun (+8,5 %) ja puutuotteiden kysyntä maailmalla oli hyvässä vedossa.

Sen sijaan maakunnan viennin kannalta merkittävin toimiala eli metalliteollisuus kärsi selvästi koronasta. Tämä painoi myös maakunnan teollisuuden viennin hieman pakkaselle.

Loppuvuoden viennin kehitys onkin jyrkästi kaksijakoisen: voittajia olivat muovi, kivi ja puu, häviäjänä metalli. Silti loppuvuoden lukuja voi pitää haasteelliseen tilanteeseen nähden isona torjuntavoittona.

Jarno Turunen

yhteyspäälikkö

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Vienti Pohjois-Karjalassa	Liikevaihto 1000€		Muutos%	
	7.-12.2019	7.-12.2020	1 000 €	%
222 Muovituotteiden valmistus	55 933	65 667	9 734	17,4
237 Kiven leikkaaminen, muotoilu ja viim	6 461	7 008	547	8,5
161 Puun sahaukset, höyläys ja kyllästys	72 169	75 727	3 558	4,9
16+310 Puutuote- ja huonekaluteollisuus	84 275	87 513	3 238	3,8
C Teollisuus	550 411	534 446	-15 965	-2,9
25 Metallituotteiden valmistus	60 054	55 560	-4 494	-7,5
24-30+33 Metalliteollisuus	257 259	232 161	-25 098	-9,8

Umpimielisestä ilon perikuvaksi – ja matka jatkuu

Kun Romano Prodin komissio vuonna 1999 aloitti EU-toimikautensa, aluepolitiikassa- ja kehittämisessä alettiin korostaa alueellisten identiteettien merkitystä. Myös suomalaisissa maakuntien liitoissa ryhdyttiin urakalla laatimaan identiteettitarinoita maakuntasuunnitelmiin. Professori Anssi Paasi ei ole haltioissaan identiteetti-käsitteen konservatiivisesta latauksesta, joka tukahduttaa ilmiön kriittisen tarkastelun.

Itä-Suomen asukkaiden kansanluonteessa elää barbaarien aikainen jurous ja hitaus. Näin itäsuomalaisen identiteetin kiteytti Turun akatemian professori ja fennofiili **Henrik Gabriel Porthan** 1700-luvun lopulla. Vielä 1800-luvulla karjalaisia kuvattiin kirjallisuudessa umpimielisiksi, hiljaisiksi, laiskoiksi ja siivottomiksi. Vuonna 1876 ilmestyneessä **Zacharias Topeliuksen** Maamme kirjassa alakuloinen, jöröjuka ja vaitelias karjalainen poistui näyttämöltä. Tilalle tuli elämäniloinen, puhelias ja herkkä tunneihminen – nykyisen karjalaisen perustyypin.

- Eivät käsitykset tyhjästä synny, kyllä niitä

aktiivisesti tuotetaan. Kyse on brändäämisestä. Se on osattu kauan jo Pohjois-Karjalassakin, sanoo maantieteen professori **Anssi Paasi**.

Rajatutkimuksen pioneeri

Anssi Paasilla on kovastikin yhteistä historiaa Joensuun ja Pohjois-Karjalan kanssa. Vuoden 1975 kajaanilaisylioppilas valitsi armeijan jälkeen opinahjokseen Joensuun korkeakoulun. Vuonna 1986 Paasi väitteli Joensuussa tohtoriksi aiheesta *The institutionalizations of regions: Theory and comparative case studies*. Tutkimustyössään Paasi on keskittynyt muun muassa Suomen ja sen alueiden sosiaaliseen rakentamiseen ja identiteettiin, alueen teoriaan sekä alueen muuttuviin merkityksiin ja rajoihin poliittisessa maantieteessä. Paasi on rajatutkimuksen pioneeri. Hänen teostaan *Territories, Boundaries and Consciousness* (1996) pidetään rajatutkimuksen klassikkona. Kirjassa Paasi analysoi muun muassa siirtokarjalaisten paikkakokemuksia. Hänen mielestään ihmisen paikka olisi ehkä mielekkäämpää hahmottaa kunkin elämänhistorian kuin jonkin sijainnin

tai rajatun alueen kautta.

Brändäämisen mestari

Palataan Paasin mainitsemaan brändäämiseen. Professori kertoo kohtaamisestaan **Heikki Kirkisen** kanssa. Historian emeritusprofessori Kirkinen toimi Joensuun yliopiston rehtorina 1971–1981.

- Kirkinen korosti karjalaisuutta. Yliopiston rehtorina hänelle lankesi siinä mittava advokaatin rooli. En oikein pitänyt siitä koko Karjala-jutusta, Paasi tunnustaa ja kertoo itse asemoivansa Karjalan enemmänkin Imatran ja Lappeenrannan suuntaan. Silä suunnalla murre kuulostaa karjalaiselta. Pohjoiskarjalainen puheenparsa on Paasin korvissa lähempänä savoa.

Mutta vaikka karjalaisuuden korostaminen sinänsä ei Paasia innostanut, Kirkinen oli hänelle lopulta merkittävä inspiroija – myös väitöskirjatyössä.

- Kirkinen oli mestari rakentamaan karjalaisuuden brändiä. Hän osasi hyödyntää viestinnässä mediaa, piti Karjalaisessakin

Anssi Paasi

- Vuoden Professori 2020
- Oulun yliopiston maantieteen professori 1989–
- Suomen Akatemian akatemia-professori 2008–2021
- Suomen Akatemian RELATE-huippuyksikön johtaja 2014–2019

innokkaasti identiteettikeskustelua yllä. Ilman muuta Kirkisellä on ollut merkittävä rooli luotaessa positiivista mielikuvaa karjalaisuudesta ja Pohjois-Karjalasta.

Media ja maakunta

Regionalismi maakuntalehdissä. Sitä Anssi Paasi on havainnut eritoten Ilkassa ja vaikkapa Kainuun Sanomissa. Kirkisen taidokkaasti hyödyntämää Karjalaista hän luonnehtii vähemmän regionalistiseksi. Karjalaisen 1980-luvulla välittämä maailmankuva sijoittui hänen mielestään enemmän jonnekin patrioottisen ja oikeistolaisen väli- maastoon.

Maakunnallisuus, maakunnallinen identiteetti ja maakuntalehtien laskevat levikkiluvut on haastava yhtälö.

- Maakuntalehdet yrittävät vedota alueelliseen solidaarisuuteen. Että tilattaisiin se oma lehti. Vaan huonostihan siinä on käynyt – lukijat ja ainakin tilaajat ovat internetin ajassa kadonneet. Levikit laskevat, Paasi pohtii.

Paasin pohdintaa raadollisemmin aiheesta kirjoitti keväällä 2020 **Tuija Siltamäki**, nykyinen Ylioppilaslehden päätoimittaja.

”Niin kauan kuin muistan, Suomessa on surkuteltu maakuntalehtien kurjaa kohtaloa. Vanhat tilaajat kuolevat pois, loput riistää Yle.”

Nuoret on imaistu internetin ihmeelliseen maailmaan, somen syövereihin. Nuorten toimintatapojen moitteiden sijasta Siltamäki heittää ilmoille raadollisen ajatuksen: ”Mutta mitä jos he (nuoret) eivät lue maakuntalehtiä, koska niissä ei ole heille mitään luettavaa?”

”Karjalaisen juuret ja voima ovat paikallisuudessa. Se edistää Pohjois-Karjalan ja koko Itä-Suomen henkistä vireyttä ja taloudellista toimeliaisuutta”, kirjoittaa lukijalupauksessaan Karjalainen. Kuinka pitkälle mainoslauseen makuinen narratiivi yhteisöllisyydestä ja identiteetin vaalimisesta riittää? Riittääkö jatkossa maakuntalaulu, vaikkuna, nimikkoeläin ja kasvi?

- Identiteetti kertoo yhtäältä siitä, miten kulttuuri ja luonnonympäristöt erottuvat ja erotetaan toisistaan. Identiteetti voi olla myös vastarinnan väline puolustettaessa säilyttämisen arvoiseksi koettua ympäristöä tai paikkakuntaa. Identiteettipuhetta voidaan käyttää hyväksi myös markkinoinnissa pyrittäessä lisäämään paikallista vetovoimaa. Identiteetit nähdään usein positiivisina ilmiöinä sekä tärkeinä aluekehityksen resursseina ja ihmisten turvallisuuden tunteen muovaajina. Demokratiassa päättäjien tulee olla hyvin perillä kansalaisyhteiskunnan tuntemuksista ja asukkaiden samastumisesta, Paasi kiteyttää.

Pohjoinen – paha bisnekselle?

Vuonna 2001 joukko pohjoiskarjalaisia yritysjohtajia nosti esille ajatuksen Pohjois-Karjalan nimen muuttamisesta. Silloinen Abloyn toimitusjohtaja **Matti Virtaala** kommentoi ehdotusta Karjalaisen jutussa seuraavasti: ”Mielestämme tästä voisi keskustella, että haluavatko pohjois-

karjalaiset jatkossa paremman imagon vaiko eivät. Meillä on tästä selvää faktaa, että ulkopuoliset eivät ymmärrä, miksi nimessä on pohjois-sana. Bisnes-kontakteissa meidät sijoitetaan väärään paikkaan, pohjois-johonkin.”

Toimittaja **Anita Korkatsu-Palon** kirjoittamassa jutussa Virtaala vakuuttaa, että on vaikea motivoida ihmisiä siihen, että Pohjois-Karjalassa ollaan maailman parhaita, teknologia on maailman parasta, jos alueen nimellä jo on negatiivinen kaiku. Nimenmuutos sai kannatusta myös maakuntaliitossa.

Sen sijaan tuolloin Pohjois-Karjalan Yrittäjien puheenjohtajana vaikuttanut **Pentti Holopainen** ei innostunut asiasta. ”Mielestäni ei enää välttämättä pidä paikkaansa se, että Pohjois-Karjalasta olisi huono kuva, ja sitä kuvaahan voidaan edelleen rakentaa positiivisemmaksi”. Positiivisesta brändäyksestä oli sittemmin kyse siinäkin, kun Holopaisen poika **Tuomas** nosti Pohjois-Karjalan ja Kiteen metalliyhtye Nightwishin myötä maailman kartalle.

Nyt 20 vuotta myöhemmin *pohjoisella* on vetoava klangi. Pohjoinen viestii puhtautta, raikkautta, elintilaa, turvallisuutta, terveyttä, tasapainoista luontosuhdetta, asioiden ja tuotteiden tavoiteltua alkuperää, aitoutta. *Northern* on kilpailuvaltti, talvi on luksusta, pimeä eksotiikkaa ja rakastettavaa.

Tulevaisuuden Pohjois-Karjala

Anssi Paasin mukaan enää ei päde ajatus, että on alue ja sen väki, valtio ja sen kansa. Sen sijaan kulttuurit sekoittuvat yhä kiihtyvällä vauhdilla.

- Ongelma on siinä, että alueista ja niiden identiteetistä puhutaan monesti ilman, että käsitteitä määritellään. Aika moni maahanmuuton vastustaja korostaa rajoja. On mielikuva rajasta, että raja on ainoa oikea tapa ajatella, että vain tietty jengi saa asua jossakin. Tämä on minusta tynnyä asia. On erityisen huolestuttavaa vastustaa muukalaisia, *niitä toisia*.

Vastustamisessa vaikuttaa Paasin mukaan olevan nykypäivän nationalistinen pyrkimys – eikä kyse toden totta ole vain kansallisen identiteetin positiivisesta ilmaissemisestä.

Ennen koronapandemiaa maailmassa oli noin 1,4 miljardia turistia ylittämässä vuosittain valtioiden rajoja. Rajojen yli pakenivat myös miljoonat pakolaiset.

- Kaikki tämä liikehdintä on tuottanut erilaista kerroksellisuutta meidän identiteetteihimme.

Pandemia pani pitkälti rajat kiinni. Paasi näkee, että on tahoja, jotka pyrkivät hyötymään tilanteesta muutenkin kuin vain viruksen leviämisen suitsimisena. Vaarana on, ettei sulkeutuminen ole vain fyysistä – edessä voi olla ajattelun sulkeutuminen. Se tie on vaarallinen tie.

Sirkka-Liisa Aaltonen
Viestintä Ässä Oy

Kuva: Iida Putkonen

Pohjois-Karjalan profiili

%-osuus koko maasta

Sisävedet 2021	11,9
Puuston vuotuinen kasvu 2014-2018**	8,2
Metsämaan pinta-ala 2015-2019**	7,3
Maanteiden pituus 2021	7,0
Haja-asutusalueväestö 2019	6,0
Pinta-ala 2021	5,9
Alkutuotanto, työlliset 2018	5,3
Kesämököt 2019	5,1
Maatilat 2019**	4,2
Kuolleet 2020*	3,9
Yli 65-vuotiaat 2020	3,6
Keskiasteen suorittaneet 2019	3,5
Työttömät työnhakijat 2020	3,5
Kasvihuonekasvustot 2018	3,4
Kirjastojen lainaukset 2019	3,4
Väkiluku 2020	3,0
Yöpymiset majoitusliikkeissä 2020**	2,9
Valtiosektorin työpaikat 2018	2,9
Jalostus, työlliset 2018	2,8
Työikäiset (15-64-vuotiaat) 2020	2,8
Työpaikat 2018	2,6
Alle 15-vuotiaat 2020	2,6
Valtionveronalaiset tulot 2019	2,5
Korkea-asteen suorittaneet 2019	2,5
Syntyneet 2020*	2,5
Palvelut, työlliset 2018	2,5
Lopettaneet yritykset 2019	2,4
Yritykset 2019	2,4
Aluetalouden arvonnalisuus 2019***	2,3
Investoinnit 2018**	2,3
Maahanmuutto 2020*	2,2
Aloittaneet yritykset 2019	2,2
T&K-toiminnan menot 2019**	1,6
Maastamuutto 2020*	1,6
Liikevaihto 2020**	1,6
Ulkomaan kansalaiset 2020	1,5

Lähteet: Tilastokeskus, Väylävirasto, Luonnonvarakeskus, Maanmittauslaitos, Opetus- ja kulttuuriministeriö, Työ- ja elinkeinoministeriö

*Ennakkotieto

**pl. Heinävesi (ko. tilastosta saatavilla vain maakuntatason tietoja)

Mikäli alkuperäisissä tilastoissa on ollut kuntatason tietoja, Heinävesi on huomioitu luvuissa myös niinä vuosina, joina se ei vielä ole kuulunut Pohjois-Karjalaan.

Kauppa kävi yli miljardilla eurolla

Pohjois-Karjalan kaupan alan vuoden 2020 alkupuoliskon liikevaihtoluvut tarkentuivat Tilastokeskuksen uusilla tiedoilla hieman alaspäin syksyllä ilmoitetuista. Päivitettyjen lukujen mukaan alan liikevaihto laski vuoden 2020 tammi-kesäkuussa 2,0 %. Loppuvuosi oli kuitenkin jälleen vahva (+3,8 %). Kasvun myötä Pohjois-Karjalan kaupan alan liikevaihto ylitti ensimmäistä kertaa yksittäisellä vuosipuolikkaalla miljardin euron rajapyykin. Tilastokeskuksen toimittamissa liikevaihtoluvuissa ei ole huomioitu rahan arvon muutosta, mutta kun inflaatio oli vuonna 2020 vain 0,3 % luokkaa, alan ennätykseen yllettiin myös reaalisesti.

+3,8

Vahvan kehityksen käänköpuolena oli se, että osa kaupan alan kasvusta selittyi ravintola-alan ahdingolla. Etätöiden yleistymisen ja Covid19-pandemian aikaansaaman lisääntyneen varovaisuuden myötä elintarvikekauppa on saanut ylimääräistä piristystä siitä, että ruokaa on tehty entistä enemmän kotona. Koko maan tasolla tukku- ja vähittäiskaupan toimialan liikevaihto kasvoi 0,7 %.

Vahvan kehityksen käänköpuolena oli se, että osa kaupan alan kasvusta selittyi ravintola-alan ahdingolla. Etätöiden yleistymisen ja Covid19-pandemian aikaansaaman lisääntyneen varovaisuuden myötä elintarvikekauppa on saanut ylimääräistä piristystä siitä, että ruokaa on tehty entistä enemmän kotona. Koko maan tasolla tukku- ja vähittäiskaupan toimialan liikevaihto kasvoi 0,7 %.

Liike-elämän palvelut laskuun

Liike-elämän palvelujen liikevaihto kääntyi alkuvuoden (+2,3 %) kasvun jälkeen pakkaselle (-0,6 %). Laajasti erilaisia palveluita sisältävän toimialaryhmän kehityskuva oli myös sikäli poikkeuksellinen, että sen liikevaihto kasvoi Pielisen Karjalassa (+10,7 %) ja Keski-Karjalassa (+4,6 %), mutta laski Joensuun seutukunnassa (-2,2 %).

+0,6

Kiinteistöalalla pieni miinus

Kiinteistötoimialaan luetaan kiinteistöjen myynti ja osto, kiinteistöjen vuokraus sekä muut kiinteistöpalvelut ml. isännöintitoiminta. Pohjois-Karjalassa alan liikevaihdon kehityksessä nähtiin loppuvuonna (-1,3 %) jotakuinkin samaa kokoluokkaa oleva miinus kuin alkuvuonnakin (-2,3 %). Vaikka alueelliset erot esimerkiksi asuntojen kaupassa ovat suuret, kiinteistöalan kehitys ei Pohjois-Karjalassa jäänyt erityisen selvästi jälkeen koko maan kasvusta (+1,6 %), jossa näkyivät loppuvuonna vilkastuneet asuntomarkkinat.

-1,3

Elintarvikeala kevyesti pakkasella

Pohjois-Karjalan elintarviketeollisuudessa liikevaihto jäi vuoden jälkipuoliskolla hieman (-0,2 %) pienemmäksi kuin vuotta aiemmin siitä huolimatta, että poikkeustilanteen voidaan ajatella lisänneen kotimaisten elintarvikkeiden kysyntää. Suoraan ravintoloille tuotteitaan toimittaville yrityksille ajat ovat olleet haasteellisia. Myös koko maan tasolla alan liikevaihto laski (-0,9 %). Kehitys oli Pohjois-Karjalassa joka tapauksessa vähemmän heikkoa kuin alkuvuonna tai varsinkin pahasti notkahtaneella toisella vuosineljänneksellä, jolloin elintarvikealan liikevaihto laski peräti 9,3 %.

-0,2

Rakentamisen kasvu hidastui

Ennätykset paukkuivat myös rakentamisessa, jossa liikevaihto kasvun hidastumisesta huolimatta ylitti vuoden jälkipuoliskolla puolen miljardin euron rajan. Kehityksestä ja ajanjaksosta kertoo kuitenkin ehkä enemmän se, että rakentamisen liikevaihdon kasvu lähes puolittui alkuvuodesta. Tammi-kesäkuussa kasvu oli 12,7 % ja heinä-joulukuussa 6,9 %. Heikompaakaan voi kuitenkin olla odotettavissa. Vaikka rakentaminen on alana varsin suhdanneherkkä, suhdannevaihtelu näkyvät viiveellä eivätkä keväällä 2020 alkaneet haasteet ehtineet vielä täysimääräisesti näkyä loppuvuoden luvuissa.

+6,9

Pohjois-Karjalassa varsinkin asuntorakentaminen on keskittynyt Joensuuhun ja sen lähiympäristöön, ja tälläkin kertaa rakentamisen kasvu tuli asuntorakentamisen hiipumisesta huolimatta lähinnä Joensuun seutukunnasta. Rakentamisessa myös maakunnan ja koko maan kehityksessä oli varsin selkeä ero. Valtakunnallisesti alalla menttiin tarkastelujaksolla alaspäin, kun liikevaihto laski 1,3 %.

Kimmo Niiranen
maakunta-asiamies
Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Luontomatkailu kasvaa, majoitus- ja ravitsemistoiminta nitkahti

Ihmiset ovat viettäneet korona-aikaa luonnossa ja mökeillä, niin omista kuin vuokramökeissä. Turvallisuus ja luonto ovat poikkeusoloissa matkailumme valttikortteja.

Kansallispuistoissa jo viime kesä oli kaikkien aikojen kesä, ja tästä vuodesta tulee entistä parempi. Kolin kävijämäärät ovat kasvaneet tasaisesti jo monta vuotta, mutta viime vuosi oli ennätyksellinen.

Siinä missä mökkimajoituksen suosio on kasvanut voimakkaasti, hotellimajoitus väheni. Ei ollut kovin yllättävää, että majoitus- ja ravitsemistoiminta kärsi loppuvuodesta koronatilanteesta. Silti lasku oli jopa yllättävän pieni (-11,2 %). Hotellimajoitus ja ravintolatoiminta kärsivät, ja parhaan lomasesongin aikaan heinäkuussa osa hotelleista oli vielä kokonaan kiinni.

Matkailuinvestoinnit Bomballa ja Joensuun keskustassa luovat uskoa matkailun tulevaisuuteen. Myös muita investointeja eri puolilla maakuntaa on vireillä.

Tuleva kesä on kotimaanmatkailun ja luontomatkailun kesä. Loistavat reitistömme ja retkeilykohteemme tarjoavat vastuulliseen matkailuun erinomaiset puitteet. Edelleen meidän on tehtävä kovasti töitä reitistöjemme, ohjelmalveluiden tuoteistamisen ja tunnetuksi tekemisen eteen.

Suomalaisuuden ydintä on mökki, sauna, järvi ja luonto ympärillämme. Koronan jälkeen myös tapahtumille on iso kysyntä. Ihmiset kaipaavat sitä, että saavat tavata toisiaan oikeasti.

Ulkomailta ja tärkeimmistä matkailumaistamme turisteja on odotettavissa vasta, kun koronatilanne on parantunut myös lähtömaissa.

Jarno Turunen
yhteyspäällikkö

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Vaaran paikka korona-ajassa

Katariina ja Teemu Rantalaiho jättivät koronan hiljentämän pääkaupunkiseudun taakseen ja perustivat Kolille välinevuokraamon omatoimisille seikkailijoille.

Hausa alue, jossa on edellytykset ympärivuotiseen matkailutoimintaan ja josta löytyy iso järvi ja vaaroja. Sellaisia ei lupulta ole monta Suomessa. Aikansa potentiaalisia kohteita kartoittaessaan **Katariina ja Teemu Rantalaiho** päätyivät Koliin. He perustivat maastopyörärien, sup-lautojen, packraftien ja siteettömien lumilautojen vuokraamiseen erikoistuneen Seikkailuyhtiö Vaara Oy:n marraskuussa.

- Olemme asuneet vuosia Helsingissä. Viime vuonna saimme todeta, että korona vei kaikki ne hyvät asiat, joita kaupunkielämällä on tarjottavanaan. Olemme harrastaneet maastopyöräilyä kauan ja ajaneet muun muassa Lapissa talvisin. Omatoimiretkeily on kasvava trendi, joten päätimme hypätä mukaan välinevuokraamon kautta. Koli on ainutlaatuinen paikka, mutta sen puolesta puhui myös Lieksan ja Juuan suunnitelmat, jotka tukevat matkailua. Myös Bomban kehittymistä Nurmeksessa on ollut ilo seurata, Katariina Rantalaiho kertoo.

Yhteiskuntatieteiden maisteri Katariinalle yritystoiminnan käynnistäminen tarkoitti paluuta kotiseudulle ja lähelle sukulaisia. Hänen vanhempansa ja sukuaan asuu Ylä-Karjalassa. Turusta kotoisin oleva Teemu on koulutukseltaan diplomi-insinööri ja hän on mukana yrityksessä puoliaikaisesti.

Vaikka Katariinalla ja Teemulla on maastopyöräily- ja purjehdustaustaa, he eivät toimi pääasiallisesti oppaina, vaan yritys panostaa omatoimiretkeilyyn ja välinevuokrauksen kehittämiseen. Välineiden vuokraus on lähtenyt lupaavasti käyntiin.

- Tietenkin tässä on ollut opetteluakin, mutta joulua ja helmimaaliskuu olivat hyviä. Etätöiden lisääntyminen on vaikuttanut varmaan siihen, että sesongin rajat ovat venyneet. Kevätalven sesonki on jatkunut talvilomaviikkojen jälkeenkin.

Rantalaihojen näkemys on, että Kolilla tarvitaan lisää majoitus- ja ravintolakapasiteettia – monenlaisia palveluja ylipäätään.

- Majoituspuolella tarvitaan myös edullisempia vaihtoehtoja perheille ja omatoimiretkeilijöille, jotka hakevat hiljaisuutta ja luontoelämyksiä.

Kolin kaltaisella alueella välinevuokraamolle on selkeä markkinarako. Polkupyörärien ja muiden isojen harrastusvälineiden kuljettaminen ei ole helppoa, jos samaan kyytiin pitää mahduttaa perhe ja matkatavarat.

- Etenkin sähköpyöräily on selkeässä nousussa ja se madaltaa myös vähemmän lajia harrastaneiden kynnystä lähteä luontoon.

Yhtiön toimipaikka on väliaikaisissa tiloissa Loma-Kolilla. Pysyvämpi paikka on vielä haussa.

Tapahtumien peruuntumisilla mittavia vaikutuksia aluetalouteen

Luoviin aloihin kuuluvat valtakunnallisen TEM:n määritelmän mukaan esittävät taiteet ja niitä palveleva toiminta, taiteellinen luominen, kirjojen kustantaminen, elokuvien, videoiden ja tv-ohjelmien tuotanto ja jälkituotanto, äänitteiden ja musiikin kustantaminen, teollinen ja graafinen muotoilu, mainostoimistot ja sisustussuunnittelu.

Toimialan liikevaihto oli reilut 14,3 miljoonaa euroa Pohjois-Karjalassa vuonna 2020. Liikevaihto laski 5,8 prosenttia vuodesta 2019. Vuoden ensimmäisellä puolikkaalla liikevaihto laski 4,7 prosenttia edellisvuodesta ja toisella puolikkaalla 6,8 prosenttia. Voimakkainta liikevaihdon lasku oli kolmannella neljänneksellä eli heinä-syyskuussa (-31,9 %).

Pohjois-Karjalan oman luovat alat määrittelyn mukaan toimialaan kuuluvat myös ohjelmatoimistot ja manageripalvelut, ohjelmistojen suunnittelu ja valmistus sekä atk-laitteisto ja ohjelmistokonsultointi. Tämän laajemman toimialaryhmän liikevaihto oli vuonna 2020 yli 59,8 miljoonaa euroa. Liikevaihto laski 5,7 prosenttia vuodesta 2019. Vuoden ensimmäisellä puolikkaalla liikevaihto vielä nousi 4,2 prosenttia edellisvuodesta. Vuoden toisella puolikkaalla laskua tuli 12,3 prosenttia vuodesta 2019. Myös tämän laajemman toimialan liikevaihto laski voimakkaimmin vuoden kolmannella neljänneksellä eli heinä-syyskuussa, 30,9 prosenttia.

Monet luovien alojen yritykset kärsivät koronarajoituksista vuonna 2020. Eriyisen ankarasti rajoitukset vaikuttivat tapahtuma-alaan, jonka toiminta käytännössä kiellettiin. Rajoitukset vaikuttivat sekä tapahtuma-alan yrityksiin että laajemmin aluetalouteen.

Joensuun kaupungin markkinointijohtaja Markku Pyökkösen mukaan Joensuussa järjestettiin tapah-

tumia 61 prosenttia vähemmän ja kävijöitä oli 83 prosenttia vähemmän verrattuna vuoteen 2019. Kaupungin tilastoimia tapahtumia järjestettiin 3 315 kappaletta ja niissä oli kävijöitä hieman reilut 1,1 miljoonaa vuonna 2019. Korona tiputti tapahtumien määrän 1 293 kappaleeseen ja kävijämäärän vajaaseen 190 000 kävijään.

Joensuun 17 vakiintuneesta tapahtumasta voitiin järjestää viime vuonna vain neljä ja tämä jätti aluetalouteen reilun 20 miljoonan euron vajeen. Summa perustuu vuosien 2018 ja 2019 aikana toteutettuihin kävijätutkimuksiin, joissa tapahtumakävijöiltä kysyttiin, kuinka paljon rahaa he käyttävät tapahtumassa (pääsyliput ja tapahtuman palvelut) sekä muihin ostoksiin alueella, kuten majoitukseen ja ravintolapalveluihin. Summa ei sisällä tapahtumien omia budjetteja alihankintoihin eikä kerrannais- tai työllisyysvaikutuksiin, vaan rajoittuu kävijöiden ilmoittamaan henkilökohtaiseen rahankäyttöön tapahtumakäyntien yhteydessä.

Korona vaikutti negatiivisesti myös esim. elokuva-alaan peruuttamalla tai siirtämällä tuotantoja myöhempään ajankohtaan. Toisaalta osa yrityksistä pystyi kehittämään uutta toimintaa kuten sähköisten tilaisuuksien järjestämiseen liittyviä palveluja. Ihmisten kotoilu avasi kysyntää esimerkiksi suoratoistopalveluiden sisällöntuotantoon ja kodin sisustamiseen.

-6,8

Tiina Moisala
aluekehitysasiantuntija
Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Hyvät työnäkymät houkuttelevat opiskelemaan ICT-alaa Itä-Suomeen

Tietojenkäsittelypalvelut jatkoi kasvu-uralla viime vuonna. Viime vuotta arvioitaessa huomataan selkeästi, miten liikevaihdon kehitys vahvistui varsinkin loppuvuonna. Tätä kehitystä ennakoitiin jo edellisessä katsauksessa.

Kolmannen neljänneksen liikevaihdon kasvu oli nipin napin plussalla (0,9 %), mutta viimeinen kvartaali osoitti kaikkiin toimialoihin verrattuna selvästi suurinta kasvua (16,8 %). Koko jälkimmäisen loppuvuoden liikevaihdon kasvulukemaksi kirjattiin yhdeksän prosenttia, mikä oli toiseksi suurin. Liikevaihto kasvoi yli neljällä miljoonalla eurolla noin 54 miljoonaan euroon.

+9,0

Monen muun toimialan liikevaihtolukemat pienenivät loppuvuonna.

Toimiala on edelleen voimakkaasti keskittynyt Joensuun seudulle, sillä lukuja ei volyymin vähäisyyden takia ole saatavilla Pielisen Karjalan ja Keski-Karjalan osalta. Yli 95 prosenttia alan toiminnoista on Joensuun seudulla. Alueella työskentelee yli tuhat työntekijää, ja yritysten laajentumismahdollisuudet ovat jossain määrin olleet haasteellisia nimenomaan erityis- ja huippuosajien saamisessa. Rekrytointipanostuksia onkin suunnattu jo ulkomaita myöten.

Rekrytointihaasteiden ja toimialan kehittymisen kannalta on nostettava esiin Itä-Suo-

men ICT-koulutuspolku, joka on Itä-Suomen yliopiston, Karelia-ammattikorkeakoulun ja Savonia-ammattikorkeakoulun koulutusyhteistyö. Kolmen korkeakouluorganisaation laajuinen koulutusyhteistyö on ICT-alalla ainutlaatuinen Suomessa. Koulutus toteutetaan yhteisesti sekä Joensuussa että Kuopiossa. Yhdistämällä yliopiston ja ammattikorkeakoulujen koulutusten sisältöjä saadaan opiskelijoiden käyttöön monipuoliset ja laaja-alaiset koulutussisällöt.

Alueella oleva koulutustarjonta takaa yrityksille mahdollisuuden tarjota harjoittelupaikkoja ja pysyviä työsuhteita. Hyvät alan työnäkymät alueella on yksi houkutin hakeutua myös opiskelemaan Itä-Suomeen.

Viime vuoden keväällä iskenyt koronaviruksen aiheittämä kriisi ei siis iskenyt tietojenkäsittelypalveluihin juurikaan samalla mitalla kuin muihin toimialoihin. Päinvastoin alan voimakas kysyntämuutos ja muutostarpeet esimerkiksi yrityksissä ja julkishallinnossa edesauttaa toimialan kasvua jatkossakin. Korona on vauhdittanut muun muassa palvelujen digitalisointia valtionavustusten tuella.

Jarmo Heiskanen
tietopalvelupäällikkö/
vs. hallinto- ja talousjohtaja
Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Karelia mukaan ainutlaatuiseen Eurooppalaiset korkeakoulut -verkostoon

Karelia-ammattikorkeakoulu alkaa neljän muun eurooppalaisen korkeakoulun kanssa rakentamaan ainutlaatuista opiskelukampusta, joka on samalla sekä virtuaalinen että fyysinen. Yhteistyön tavoitteena on lähivuosina käynnistää 16 yhteistä kansainvälistä tutkintokoulutusta sekä kolme yhteistä kesä- ja talvikoulua sekä kehittää joustavan oppimisen polkua työvoimatarpeiden täyttämiseen.

Lisäksi rakennetaan yhteistä tutkimuksen- ja kehittämisen huippuosaamista ja vahvistetaan entisestään kansainvälisen kilpailun rahoituksen osuutta.

Opiskelijat otetaan mukaan uuden yhteiskampuksen suunnittelutyöhön heti alusta asti.

- Lähdemme Kareliassa innolla mukaan INVEST-hankeeseen, sillä se mahdollistaa aivan uudenlaisen opetus-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan ja osaamisen kehittämisen. Tulevaisuudessa opiskelijat ja henkilöstö liikkuvat ja toimivat yhteiskampuksella vapaasti omaa ja yhteistä osaamista kehittäen ja yhteisiä tutkimuskonsortioita rakentaen, kertoo kansainvälisten asioiden päällikkö **Liisa Timonen** (kuvassa) Karelia-ammattikorkeakoulusta tyytyväisenä.

- Eurooppalainen työvoimapula pakottaa korkeakoulut osaamisen uudistamiseen, sillä on selvää, että aiemmillä toimintatavoilla emme enää pärjää. Näin laajan hankkeen vaikutus tulee olemaan erittäin merkittävä Karelian korkeakoulu yhteisölle sekä Pohjois-Karjalalle, painottaa rehtori **Petri Raivo**.

Kolme suomalaista ammattikorkeakoulua, Karelia, Haaga-Helia ja HAMK, pääsivät ensimmäisen kerran mukaan äärimmäisen kilpailtuun Euroopan unionin "Eurooppalaiset korkeakoulut" -lippulaivaohjelmaan, jossa rakennetaan tulevaisuuden korkeakoulutusta. Kahden hakukierroksen jälkeen rahoitettuja verkostoja on yhteensä 41, ja suomalaiset korkeakoulut ovat mukana 11 verkostossa. Näin ollen Suomi on hyvin edustettuna tässä urauurtavassa korkeakoulutuksen kehittämistyössä.

Erasmus+-ohjelmasta rahoitetussa INVEST-hankkeessa on Karelian lisäksi mukana korkeakoulu Slovakiasta, Belgiasta, Hollannista ja Kreikasta. Näiden viiden korkeakoulun yhteenlaskettu opiskelijamäärä on yli 45 000, alumnien määrä yli 100 000, tutkimusryhmien yli 200 ja henkilöstöäkin on lähes 3 000. Mukana olevien korkeakoulujen tavoitteena on vahvistaa rooliaan niin kansainvälisenä kouluttajana kuin tutkimus- ja kehittämistoimijana.

Hankkeen budjetti on 4,9 miljoonaa euroa, josta Karelian osuus on noin miljoona euroa. Hanke kestää vuoteen 2023 saakka. Karelia tulee olemaan aivan uudenlainen kansainvälinen ja alueellinen vaikuttaja.

Rauno Jussila
viestintäpäällikkö
Karelia-ammattikorkeakoulu

Tarvitsetko apua Venäjä-yhteistyössä? RussiaHUB auttaa!

Maakunnan toimijoiden monialainen ja korkeatasoinen Venäjä-osaaminen ja -asiantuntemus on nyt koottu yhteisen sateenvarjon ja toimintakonseptin, RussiaHUB North Karelia, alle. RussiaHUB auttaa eri alojen toimijoita Venäjä-yhteistyön tarpeissa, jotka voivat liittyä tiedon hankintaan, koulutukseen, kehittämiseen, rahoitukseen ja verkostoihin. Tavoitteena on myös lisätä maakunnan kansallista ja kansainvälistä kiinnostavuutta Venäjä-asiantuntemuksen keskuksena.

RussiaHUBissa on mukana 12 keskeistä maakunnan Venäjä-toimijaa, jotka edustavat tutkimusta ja koulutusta, yritystoiminnan edunvalvontaa ja kehittämisenorganisaatioita sekä julkisia toimijoita ja kuntia. Palvelemme ensisijaisesti maakunnan omia toimijoita ja asukkaita, mutta asiakkaina voivat olla myös muut suomalaiset ja ulkomaiset yritykset ja organisaatiot. Tätä kautta verkostomme vahvistuvat ja yhteistyömahdollisuudet lisääntyvät.

Palvelut on ryhmitelty neljään kokonaisuuteen: neuvonta, rahoitus, tieto ja osaaminen sekä verkostot. Asiakas voi olla yhteydessä kehen tahansa yhteyshenkilöön mieltä askarruttavissa Venäjä-yhteistyön asioissa. Jos emme itse tiedä vastausta, etsimme laajasta verkostostamme oikean henkilön vastaamaan. Autamme asiakasta myös löytämään sopivan rahoitusmallin, tehtävän ja toimeksiannon mukaan. Pienet tehtävät voidaan hoitaa RussiaHUBin toimijoiden omin varoin, suurempiin toimeksiantoihin ja hankkeisiin etsitään asiakkaan kanssa yhdessä sopivan rahoitusmalli.

RussiaHUBin tarjoamat tiedon ja osaamisen palvelut voivat liittyä tutkimukseen (esimerkiksi tilaustutkimukset ja -selvitykset), koulutukseen (yritysten ajankohtaiskoulutukset, webinaarit) ja kehittämiseen (Venäjä-kaupan neuvonta, kumppanuuksien ja verkostojen luominen, liiketoiminnan käynnistäminen Suomessa). Verkostoissa on voimaa! Ideana on, että toimijoiden verkostojen osaaminen on asiakkaiden käytettävissä erilaisissa Venäjä-yhteistyön tarpeissa. Näin tieto vaihtuu ja osaaminen vahvistuu.

RussiaHUBin toiminta on jo käynnistännyt. Ensi töiksemme teetätimme Itä-Suomen yliopistolla jo vuosi sitten Venäjä-osaamispolkuselityksen ja sen pohjalta mietimme yhdessä kuntien sivistysjohtajien kanssa keinoja lisätä venäjän kielen opiskelua erityisesti perusopetuksessa ja toisella asteella. Kevään aikana käynnistämme Venäjä-yhteistyön positiivisten tarinoiden blogisarjan ja ryhdymme luomaan asiantuntijajapankkia, johon kokoamme eri alojen Venäjä-asiantuntijoita median, yritysten, oppilaitosten ja muiden tiedontarvitsijoiden hyödynnettäväksi. Kun rajat toivottavasti pian aukevat, yhteistyötä on tavoite viritellä myös uusien potentiaalisten Venäjän alueiden kanssa.

Ottakaahan rohkeasti yhteyttä, niin lähdetään viemään asioita yhdessä eteenpäin!

Timo Leinonen
yhteyspäällikkö

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Aluetaloudessa valo tunnelin päässä

Pohjois-Karjalan ELY-keskus kysyi maakunnan keskeisiltä aluekehitystoimijoilta, millaisia näkymiä aluetaloudessa niin elinkeinoelämän kuin työllisyydenkin suhteen on nähtävissä vuoden sisään. Yhtä mieltä ollaan siitä, että valoa näkyy jo tunnelin päässä, joskin epävarmuuksia kehityksen suhteen on vielä olemassa.

Pohjois-Karjalassa lähtökohdat aluetalouden toipumiselle ovat siinä mielessä hyvät, että koronatilanne ei ole heikentänyt tilannetta yhtä voimakkaasti kuin monessa muussa maakunnassa. Esimerkiksi työttömien määrän kasvuvauhti on ollut selvästi alle puolet valtakunnallisesta luvusta. Suurilta irtisanomisilta on vältytty, yritykset ovat sopeuttaneet toimintaansa lomautusten avulla. Myös tautitilanne on toistaiseksi ollut maltillinen ajoittaisista tartuntaryppäistä huolimatta.

Toisaalta maakunnan perushaasteet, kuten esimerkiksi maan korkein työttömyys ja väestön kehityksen haasteet, eivät ole mihinkään poistuneet vaan nousevat selkeämmin esiin koronan vaikutuksen vähetessä.

Koko maakunnan tasolla elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanteen arvioidaan paranevan puolen vuoden sisään ja olevan selvästi nykyistä parempi vuoden päästä. Liikkumisen vapautumisella ja palvelujen kysynnän toipumisella on merkittävät vaikutukset kriisistä kärsineille toimialoille. Monelle palvelulle on syntynyt patoutunutta kysyntää, jolloin esimerkiksi palvelualuejen yrityksissä voidaan nähdä nopeakin toipumista.

Epävarmuutta on kuitenkin vielä monessa suhteessa. Akuutein uhka kriisistä toipumiselle ovat koronavirusmuutokset ja pandemian pitkittyminen. Tällöin käynnissä olevat lomautukset voivat vaihtua irtisanomisiksi, millä on merkittäviä kerrannaisvaikutuksia myös muuhun aluetalouteen. Koronatilanne

jättää myös pysyvämpiä muutoksia niin globaaliin talouteen kuin paikalliseenkin kulutuskäyttäytymiseen, millä voi olla suuriakin vaikutuksia monien yritysten tilanteisiin.

Työttömyyden kehitys seuraa jonkin verran viiveellä elinkeinoelämän tilanteen perässä. Työttömien määrän arvioidaan pysyttelevän melko lailla nykyisellä tasolla vielä jonkin aikaa ja lähtevän selkeämpään laskuun vasta lähempänä vuoden päästä. Tuolloin alkaa enemmän näkyä myös osaavan työvoiman saatavuuden ongelmat. Osajapulaa on nykyin tietyillä toimialoilla, mutta vuoden päästä tilanne arvioidaan olevan nykyistä heikompi, etenkin Keski-Karjalassa ja Pielisen Karjalassa.

Seutukunnittaisissa arvioinneissa pieniä eroja on nähtävissä. Yritysten tilanteen odotetaan paranevan kyllä puolen vuoden sisään kaikilla seutukunnilla, joskin Pielisen Karjalassa ja Keski-Karjalassa tilannetta arvioidaan varovaisemmin kuin Joensuun seudulla.

Joensuun seudulla odotetaan vuoden sisään selkeää paranemista elinkeinoelämässä ja työttömyyden kehittymisessäkin kohtuullista parantumista.

Keski-Karjalassa lähtötilanne on muita seutukuntia haastavampi mm. sahan loppumisen myötä ja siellä odotukset vuoden päähän ovat maltillisia elinkeinoelämän paranemisen suhteen.

Pielisen Karjalassa lähtötilanne on parempi, mutta odotukset elinkeinoelämän virkistymiselle vuoden sisään ovat silti Joensuun seutua varovaisempia. Kummallakin seutukunnalla arvioidaan työttömyyden tason pysyttelevän lähellä nykytasoa vielä melko pitkään.

Reijo Vesakoivu
strategiapäällikkö
Pohjois-Karjalan ELY-keskus

Yritykset autettava kriisin yli

Vaikka kevään yritysbarometri helmikuussa kertoi, että yritysten suhdannenäkymissä on valoa, niin pitää huomioida, että kysely tehtiin ennen koronan kolmatta aaltoa.

Koronapandemia kurittaa nyt todella kovasti yrityksiä. Pohjois-Karjalassa epidemia on kiihtymisvaiheessa tätä artikkelia kirjoittaessani. Eniten vallitsevasta tilanteesta kärsivät ravintolat, kivijalkakaupat ja erikoisliikkeet sekä tapahtuma-, matkailu- ja elämyspalveluita tuottavat yritykset.

Pk-yritykset lähtivät kuluvaan vuoteen hyvin poikkeuksellisessa tilanteessa pandemian edelleen jatkuessa. Poikkeuksellisesta tilanteesta huolimatta pienten ja keskisuurten yritysten odotukset lähiajan suhdannekehityksestä olivat vielä luottavaiset ja osittain normalisoituneet vaikean viime vuoden jälkeen.

Suhdannenäkymien saldoluku nousi koko maassa syksystä 14 yksiköllä arvoon kolme. Pk-yrityksistä 26 % arvioi suhdanteiden paranevan seuraavien 12 kuukauden aikana ja 23 % arvioi niiden heikkenevän. Pohjois-Karjalan alueella suhdannenäkymät ovat samaa luokkaa kuin koko maassa eli viisi nousten viime syksyn negatiivisesta luvusta yhdeksän yksikköä. Pohjois-Karjalassa 20 % yrityksistä arvioi suhdanteiden paranevan ja 15 % arvioi niiden heikkenevän. 65 prosenttia arvioi suhdanteiden pysyvän ennallaan.

Odotukset liikevaihdon kehityksestä vastaavat pitkälti yleisiä suhdanneodotuksia: ne olivat nousseet samaan aikaan, kun yleiset suhdanneodotukset olivat vahvistuneet.

Vaikka pandemia runtelee ja tulevaisuuden näkymät ovat edelleen hyvin epäselvät, odotukset työntekijöiden määrän kehityksestä kääntyivät alkuvuonna

lievästi myönteisiksi. Pandemian ajanakin työvoiman saatavuus on yhä yksi keskeisimmistä syistä siihen, miksi yritykset eivät palkkaa lisätyövoimaa. Mitä kasvuhakuisempi yritys on, sitä enemmän työvoiman saatavuus koetaan kasvun esteeksi.

Negatiivisen shokin takia taloudessa tapahtuu ennalta arvaamattomia muutoksia, jotka vaativat uutta teknologiaa ja uutta tapaa toimia. Murrosvaiheessa syntyy usein uusia voittajia. Teknologisen kehityksen ja digitalisaation murrosvaiheeseen mukaan pääsy antaa menestymisen mahdollisuudet myös tulevaisuudessa.

Kansainvälisyys on usealle pk-yritykselle keino kasvaa ja vahvistaa osaamistaan. Monella toimialalla Suomen kotimarkkinat ovat suhteellisen rajalliset, joten kasvua on haettava ulkomailta.

Koronan aiheuttama kriisi muuttaa toimintaympäristöä pysyvästi. Se haastaa perinteiset tavat saavuttaa asiakkaita. Muutos jää osittain pysyväksi. Pärjätäkseen uudessa tilanteessa pk-yritysten tulee mukauttaa toimintaansa tapahtuneisiin muutoksiin. Pk-yritykset ovat havainneet koronakriisistä johtuvat toimintaympäristön muutokset, ja yli puolet on valmistautunut tulevaan erilaisin toimin.

Pohjoiskarjalaisista yrityksistä 44 prosenttia on kehittänyt uusia tuotteita ja palveluita. Toimintatapojaan on muokannut lähes kolmannes yrityksistä. Myös digitalisoituminen on ottanut suuren loikan eteenpäin.

Merja Blomberg
toimitusjohtaja

Pohjois-Karjalan Yrittäjät ry

Lieksasta lähtee tuplasti renkaita tänä vuonna

Kuten tiedämme, korona lisäsi hurjasti kansalaisten liikumista raittiissa ulkoilmassa. Polkupyöräily on ollut yksi hurjasti suosiotaan kasvattanut liikuntamuoto. Ympäristötietoisuuden nousu ja maastopyöräilybuumi olivat Lieksa Tyres Oy:n pääomistaja ja toimitusjohtaja Timo Väänänen tiedossa puolitoista vuotta sitten, kun hän alkoi herätellä henkiin kaupungin perinteikästä rengasteollisuutta, mutta:

- Ei kyllä osattu odottaa, että tällainen buumi tullaan kokemaan, Väänänen sanoo.

Lieksasta lähti maailmalle 70 000 polkupyörän rengasta viime vuonna. Ennakkotilauksien perusteella tänä vuonna määrä nousee yli 150 000:een.

- Niistä 95 prosenttia on polkupyörän renkaita. Lisäksi valmistamme tuhansia rollaattorin renkaita, Pappa-Tunturin alkuperäisellä kuviolla olevia mopon renkaita sekä ravikärjien renkaita.

Lieksa Tyres on erikoistunut polkupyörän nastarenkaisiin.

- Routa-renkaamme voitti Norjassa talvirengastestin ja se vaikutti niin, että Norjasta tuli 24 000 renkaan tilaus. Se on selvä, että hinnalla emme pysty kilpailemaan, mutta pärjäämme, kun teemme maailman parhaat renkaat tiettyihin olosuhteisiin.

Kasvanut tilauskanta tarkoittaa myös uusien työntekijöiden tarvetta. Tehdas palkkasi alkuvuonna neljä henkilöä ja viime viikolla palkattiin kolme lisää. Väänänen arvioi henkilöstömäärän kasvavan 25:een vuoden loppuun mennessä.

- Avoimet työpaikat kiinnostavat hyvin, viimeisessä rekryssäkin saimme 50 hakemusta. Uusien työntekijöiden tukena ovat kokeneet konkarimme. Mestari-kisälli-malli on osoittautunut tosi hyväksi tavaksi kasvattaa ja sitouttaa uudet osaajat.

Lieksa Tyresin tuotteita menee Norjaan, Ruotsiin, Islantiin, Sveitsiin ja Italiaan. Shimanon Hollannin varaston kautta renkaat leviävät ympäri Skandinaviaa.

Tehdas hakee isompaa siivua maastopyörämarkkinoilla, mikä tarkoittaa kesärenkaiden valmistusta. Tulossa on muun muassa leveämpi plussakoon kesärenkas 29-tuumaisiin vanteisiin.

- Olemme suunnitelleet uusia malleja Business Finlandin koronatuella, Väänänen kertoo.

Matin kolmen kärki

Pohjois-Karjalan kauppakamarin toimitusjohtaja Matti Vuojärvi, 64, siirtyy vapaaherran rooliin syksyllä. Neljä vuotta kauppakamaria johtanut Vuojärvi on toiminut aiemmin mm. Pohjois-Karjalan Yrittäjien toimitusjohtajana, McDonald's-yrittäjänä ja yrityssektorin pankinjohtajana Kansallisosakepankissa.

Muistelot sikseen. Kysytään Matilta, mitkä kolme asiaa hän haluaisi nostaa keskusteluun.

1. Niputetaan resurssit. Jos jollakin tavalla viime vuosia pitää kuvailla, niin onhan se vähän sellaista puolustustaistelua ollut: loppuu junat, loppuu lennot, teitä ei tehdä kuntoon... Aina me ollaan tappelemassa, että älkää hitto tehkö näin. Yksittäisiä valopilkkuja on ollut, mutta aika vähän olemme saaneet neitseellistä uutta esimerkiksi Joensuun seudulle. Elinkeinojen kehittämisen näkökulmasta kannustaisin yhteistyön tiivistämiseen kunta- ja jopa maakuntarajojen yli, siitä on jo nyt hyviä esimerkkejä, kuten Itärata ja Saimaan kanava. En tarkoita, että jostain pitäisi ottaa jotakin pois, vaan hallinnolliset raja-aidat pitäisi miettiä kokonaan uusiksi. Voimavarat ovat nykyisellään niin naftit, että hyvät isot jutut jäävät paitsioon.

2. Jos ei olla silmissä, ei olla mielessä. Jos Joensuu olisi maan kymmenen suurimman kaupungin joukossa, niin sillä olisi oikeasti merkitystä. Kuntaliitosten kautta päästäisiin tälle listalle ja noustaisiin sijoittajien silmiin eli siihen joukkoon, josta aletaan valikoida sijoittumispaikkaa. Meillä on jo muut elementit kunnossa: koulutus, työvoima, kielitaito, luonnonvarat ja turvallisuus. Pikkuisen vielä on kitkaa tuon saavutettavuuden kanssa, mutta saamme senkin kyllä reilaan. Joensuun vetovoima määrittelee maakunnan vetovoiman ja Joensuun onnistuminen ratkaisee maakunnan onnistumisen, mutta se sijoitus kympin sakista puuttuu. Vaikka olen kirjoilla Kontiolahdella, niin ajattelen näin.

3. Sopeudutaan. Mitä maakunnan menestymiseen tulee, niin uusilla teollisilla investoinneilla luodaan pitkä pohja. Matkailuun tahtoisin uskoa, mutta meillä on toistaiseksi vähän merkittäviä matkailutoimijoita. Pienempiä matkailutoimijoita pitäisikin saada tekemään yhteistyötä. Jos yksi myy pyöräilyä, toinen kenkäilyä ja kolmas hiihtoa, niin jotenkin ne vaan pitäisi löytää yhdestä paikasta. Samalla pitää katsoa pidemmälle – onko täällä talveakaan joidenkin vuosien päästä? Työvoimasta tulee pula niin meillä kuin muuallakin. Väistämättä joudumme tekemisiin työperäisen maahanmuuton kanssa ja siihen tarvitsemme vielä isoa asennemuutosta. Meidän pitää itse sopeutua ja opettaa ihminen tekemään töitä sillä kielellä, jota hän osaa.

Viennissä murheita, mutta tilauskanta kohtuullinen

Outokummun teollisuudessa ja teollisuuskylässä on paljon vientiyrityksiä, joilla kausivaihtelut voivat olla projektitoimitusten välillä merkittäviä.

Vuoden 2020 ensimmäisellä vuosineljänneksellä liikevaihto oli 0,6 prosentin kasvussa edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Maaliskuussa alkanut koronapandemia alkoi vaikuttaa nopeasti ja toisella vuosineljänneksellä liikevaihto oli yhdeksän prosenttia pienempi kuin vuotta aiemmin. Kolmannella neljänneksellä liikevaihto kuitenkin kasvoi 5,9 prosenttia. Viimeisellä kvartaalilla liikevaihto laski 1,8 prosenttia.

Toisella vuosipuolikkaalla (1.7.–31.12.) liikevaihto kasvoi 2,1 prosenttia verrattuna vuoden takaiseen tilanteeseen.

Vienti oli hyvässä kasvussa vielä alkuvuonna 2020, mutta koronan kirot alkoivat näkyä vuoden toisella kvartaalilla. Vuoden kolmannella neljänneksellä vienti supistui 7,1 prosenttia verrattuna vuoden 2019 kolmanteen kvartaaliin, ja viimeisellä vuosineljänneksellä vienti jatkoi laskuaan 10,4 prosenttia.

Puolivuositasolla vuoden 2020 syksyn (1.7.–31.12.) vienti supistui 8,9 prosenttia verrattuna vuotta aikaisempaan tilanteeseen.

Inhottavimmat tilastot Outokummusta olivat kesän korvalla 22,6 prosenttiin kohonnut työttömyysaste, joka tätä kirjoit-

taessa on hieman hellittänyt noin 18,2 prosenttiin. Huhtikuussa 2020 oli Outokummussa lomautettuna 149 henkilöä, kun helmikuussa 2021 lomautettuna oli 53 henkilöä. Tilanne kehittyy parempaan suuntaan, kun kansallinen koronarokotusohjelma ja asiakastyristen ilmoittamat investointisuunnitelmat etenevät.

Tilanne Outokummun teollisuusyrityksissä on olosuhteisiin nähden hyvä. Vientiyrityksille logistisen toimitusvarmuuden heikkeneminen on ollut haaste ja osittain myös konkretisoitunut tosiasia, mikä näkyy edellä viennin laskusta kertovissa tilastotiedoissa. Usealla teknologiateollisuusyrityksellä on kuitenkin yhä varsin kohtuullinen tilauskanta. Iso osa yrityksistä on edelleen sitä mieltä, että tarve heidän tuotteilleen ja tuotannolle ei ole maailmasta kadonnut. Luottoa tulevaan löytyy, kun vain myyjät ja tavarat saadaan maailmalle!

Juuso Hieta
toimitusjohtaja
Outokummun seudun teollisuuskylä

Vihreä siirtymä toimii muutosvoimana myös kaivannaisalalla

Kaivannaisalan merkitys EU:n Green Dealin eli vihreän siirtymän toimeenpanossa on keskeinen. Liikenteen sähköistymisen, uusiutuva energiantuotanto (tuulivoima) ja digitaalisten laitteiden (robotit) lisääntyminen ovat esimerkkejä, jotka vaativat toteutuakseen metallimineraaleja ja niiden jatkojalostusta.

Green Deal vauhdittaa myös koko kaivannaistoimialan muutosta kohti ympäristöystävällisempiä teknologioita, innovatiivisia ratkaisuja ja digitalisaation hyödyntämistä. Tarvitaan radikaali siirtymä kiertotalousratkaisujen hyödyntämiseen ja raaka-aineiden uusio- käyttöön. Suomessa Outokummun GTK:n Mintecin yksikkö kehittyi lähivuosina kohti näitä tavoitteita: kiertotalouden kokonaisratkaisujen tarjoamista mineraalien analysointi- ja prosessointiosaamiseen.

Pohjois-Karjalassa toimii tulevaisuudessa yksi toimialan moderneimmista osaamiskeskittymistä. Tätä viestiä kannattaa ylipäätään viedä maailmalle!

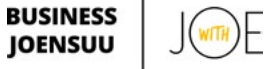
Kaivannaisalan vastuullisuus, riskienhallinta ja ympäristöhaittojen ennaltaehkäisy ovat usein esillä ja keskusteluissa varsinkin uusia kaivoksia perustettaessa. Avoin tiedonjakaminen, yhteistyö maanomistajien ja muiden intressiryhmien kanssa on keskeistä. Kaivostoiminnan hyväksyttävyyteen liittyy monia näkökulmia, jotka yhdistyvät esimerkiksi luontoarvojen turvaamiseen ja muiden elinkeinojen, vaikkapa matkailun, toimintaedellytyksiin. Heinäveden liityttyä vuoden 2021 alusta osaksi Pohjois-Karjalaa, nämä asiat tulevat jatkossa useammin myös maakunnalliseen puntarointiin ja keskusteluun.

Kaivostoiminnan ja louninnan toimialan liikevaihto supistui vuoden 2020 loppupuoliskolla noin 25 miljoonaan euroon, eli 9,6 prosenttia vuoden 2019 loppupuolen vertailujaksosta. Tähän vaikutti erityisesti Boliden Kylylahden kaivoksen toimintojen asteittainen alasajo. Kiven leikkaaminen, muotoilu ja viimeistely -toimialalla oli hienosta kasvua (+0.9 %) liikevaihdon kokonaisarvon ollessa noin 12 miljoonaa euroa. Vienti kasvoi puolella miljoonalla eurolla seitsemään miljoonaan euroon.

Maarit Siitonen

*elinkeino- ja innovaatioasiantuntija
Pohjois-Karjalan maakuntaliitto*

-9,6

Julkaisija: Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Päätöimittaja: Sami Tolvanen

Graafinen suunnittelu ja taitto: Laura Jussila

Aineistojen käsittely, taulukot ja kuvat:

Kimmo Niiranen

Tilastoaineisto: Tilastokeskus,
Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Kuvat: Kansi Jyri Keronen, VisitKarelia s. 2-7, 14-15,
18-19, Rauno Jussila s. 8-9, Niko Nyrhinen s. 11, Sami
Tolvanen s. 12-13, 29, Tovari Marketing s. 14-15, Iida
Putkonen s. 16-17, Pauli Sorsakari @palevisions
s. 20-21, Osuuskunta Korpipaja s. 22-23, Karelia-amk
s. 24-25, Jarno Artika s. 26-27, Lieksa Tyres Oy s. 28,
Eija Hiltunen s. 30-31

Painatus: Grano

Painosmäärä: 1 100 kpl

Ilmestyminen: kaksi kertaa vuodessa